

Tartu Riiklik Ülikool
Üldajaloo kateeder

Konjunktus

Polüneesia asustusküsimus

Diplomitöö

Mare Kask

Juhendaja: dots. J. Madisson

Tartu 1967

Pärijätkatus

Käesolevas töös on analüüsitud Polüneesia asustusskeemidega seotud hüpoteesi. Selles küsimuses on valitsevaks vaas pühiseisukohta.

Eramlevinud on „aasia“ teooria, millele pa- ni aluse inglise kapten Cook, leides sarnasusi Malai ja polüneesia kulte vahel kui ta 1769a. jõudis Okeania saartele.¹ Cook ja ta õpetajad kaastasid pidanud päriskeid, milles kirjeldasid pärismaalaste välimust ja elu-olu. Nud elid kahtumata suure rõõmusega mat- terjalid kolleematele uurijatele. Teooria, et Polüneesia on asustatud otsese migratsiooni teel Aasiast, on siiani püsitud ja on leid- nud ka röökoegade autorite tunnustuse.

Töös on analüüsitud ühe silmapaistva

---

¹ Heyerdahl, American Indians in the Pacific, Stockholm 1952, lk. 4.

'aasia' keevia peeldaja, maori traditseeritud
 Rangitiroa keevia. Kiroa on tuntud veel
 P. Succi nime all.² Ta sündis Urenui linnas
 Uus Muremaal. Kiroa oli isa poolt iirlane ja
 ema poolt maori. Kiroa sai meditsiinilise ha-
 riduse ja töötades arstina maoride keskel,
 oppis ta põhjalikult tundma nende kombeid
 ja folkloori. Peale I maailmasõja lõppe-
 pühendus Kiroa täielikult polinesiakeste etno-
 graafia, arheoloogia ja antropoloogia uuri-
 misle. Sellel eesmärgil korraldas Kiroa
 õhude reale Polüneesia saartele Bichopi
 muuseumi traditsioonide kaastöötajana.

Kiroa on rahlemata uus parimaid Po-
 lüneesia keeviaid tundjaid. Oma uurimiste
 kohta on Kiroa avaldanud hulgaliselt no-
 rograafiaid.

Kiroa väidab, et polinesiakeste migratsioon
 lähtus Indoneesiast üle dikronesia ko-
 rallisaarte Polüneesia-are umbes I at. keskel
 m.a.j.

---

² Me Panku Kiroa (П.Панк), Мопенуабамену кон-
 керноу боерога, Москва 1950, lk. 5.

Hirva hüpoteesi on käsitletud töö II peatükis.

Polineesia arengumist Ameerikast - seda hüpoteesi pool-
dab noma teadlane Thor Heyerdahl.

T. Heyerdahl õppis enne II Maailmasõda zooloo-
giat ja sõitis Marquesassaartele, et uurida sealset
faunat. Teda hämmostas Marquesasaarel oleva
monumentaalse kivifiguuri, mida sealsed elanikud
Tikiks nimetasid, tarmasus Peruus oleva kivi viker-
riiga, mida Kou-Tiki nime all maailmalooja
Viracochara kujutati.³ See saigi ajenduseks Heyer-
dahlile edaspidisele uurimistöele. Kirjastused valdu-
sid tema raamatuga „Polineesia ja Ameerika. Uuri-
mised kultuurisuhetest,“⁴ kirjastamast, kuna ne-
Heyerdahlile hüpotees tundus liialt fantastilise-
na. Kui Heyerdahl 1947.a. edevalt tõestas, et peruu-
laste balsapuu on võimalik sõita Polineesiasse,
avaldati ka tema käsitlusi täiendavatel kujul peat-
ükis all „Vahese ookeani indiaanlased.“
Heyerdahlile hüpoteesi on käsitletud töö kolman-
das peatükis. Töö maht ei võimaldanud kriti-
kavaldas ülevaadet anda väga mitmesugus-
test seisukohtadest ja põhjendustest. Aasari teo-
ria puhul ja Heyerdahlile erasõnadest rää-

³ H. Damm, Kanaka, Leipzig 1957, lk. 324

⁴ T. Heyerdahl, „Kou-Tiki“ ekspeditsioon, Tallinn 1957,
lk. 283.

kalikust fantikisest materjalist.

Käesolevas töös on püütud kahte erinevat seisukohta võrdlevalt käsitleda.

On kasutatud T. Keyerdahli teost „Vana ookeani indiaanlased“ Töös koosneb kümnest peatükist ja annab põhjaliku ülevaate Okeaniast ja tema sidemetest Vana-Maailmaga, Lõode-Ameerikast ja vanade incode eluajalust Peruu. Töös on rikkalikult pildimaterjali, tabeleid, jooniseid, skeeme ja kaarte. Samas probleemis populariseeritud kujul on käsitletud Keyerdahli raamatutes „Kon-Tiki“ ja „Ku-ou“⁵ B. Danielssoni raamat „Õnnelik saar“⁶ on populaarne välguanne tema etnograafilisest monograafiast. Raamatus on käsitletud kaasaja polüneeslast, kuid tänu Karia atelli eraldatusele on seal palju huvitavaid materjali etnograafidele.

Te Kangi Kirja raamatus „Päriese tõuse maa meresõitjad“, on käsitletud Polüneesia Aasia rauda aretamise sissimusi. Raamat annab põhjaliku ülevaate polüneesia prehistoriasaagadest ja pärimustest. Kaasaegsetest ja mineviku probleemidest Okeaniast annab ülevaate „Etnograafia kõrgile“

⁵ M. Leppänen, Axy-axy, Moskva 1959.

⁶ B. Danielsson, Õnnelik saar, Tallinn 1965

Edasi on teis kasutatud populaarteadesikeske H. Dammi raamatut „Karaka”. Taijas, maailma rahvad ilmunud etnograafilise ülevaade, Austraalia ja Okeania rahvad, annab üht-teist põlvneelaste materaalse kultuuri ja sotsiaalse elu kohta. Antropoloogilisi küsimusi, mis on vägagi olulise tähtsusega, migratsiooniküsimuste lahendamisel, on käsitletud mitte-ammendavalt.

Lühike, kuid põhjalik ülevaade antropoloogilistest teadustest eri rahvaste juures ja ülevaade nore gruppideist eri rassidel on rootsi professori B. Lundmani teos „Geograafilise antropoloogia. Maailma rassid ja rahvad.”⁸

Lühavõttesaare rongo-rongo tabelitelt kirjutatavad D. Hiringer „Alfabedid” ja V. A. Istrin „Kirja tekimine ja areng”¹⁰

7 Народы Австралии и Океании, Москва 1956

8 B. Lundman, Geographische Anthropologie. Rassen und Völker der Erde, Stuttgart 1967.

9 Д. Дирингер, Алфавит, Москва 1963.

10. В. А. Истрин Возникновение и развитие письма, Москва 1965

I peatükk

Poliinesiaand Vaikse Ooceani asukatena

Vaikses Ooceanis, Aasia ja Ameerika mandrite vahel asub kolm saarestike rühmitust, mida nimetatakse Okeaanias. Saarte rühmade vaheliste keeliliste, kultuuriliste ja antropoloogiliste erinevuste tõttu jaotatakse saared: Poliinesias - polje saari, Melanesias - mustad saared ja Mikronesias - väikesed saared.¹¹ Saarestike nimetusel on küllaltki rütmiline tähendus. Poliinesias on tõesti väga arvukalt saari, Melanesias elavad tumedanahalised inimesed ja saared ise näivad vulkaanilise teke tagajärjel tumedatena. Mikronesias koosneb väikestest saarestest.¹²

Järgnevalt käsitletakse ülevaattlikult saarte geoloogilisi ja geograafilisi tingimusi. Põhjalikumalt on peatatud etnograafiliste ja antropoloogiliste rühmituste juures, kuna selles osas on saarestike lairuumina hulgas lahkuminekuid. Eelset tähelepanu on pööratud rahvaste tunnuste analüüsile, kuna „ keel ja materiaalne kultuur võivad ürgemini

¹¹ O. Nilsen, Okeania, Tallinn 1963, lk. 5.

¹² samas, lk. 5

muutuda, rassistunneid aga jätkuvad suhte-
liselt kaugemat aega." ¹³ Muidegi ei tähenda
see seda, et nad oleksid täiesti muutuma-
tud.

Mida kujutab endast rassisteadus ehk nn.
etnilise antropoloogia? See teadus uurib:

"inimrassi ja antropoloogilisi tüüpe, nende
kujunemist, geograafilist levikut ja segu-
nemist. Etnilise tähtsuse on siin rassisti geneesi
probleemid, s.t. keisimusele inimrasside päit-
sust ja nende kujunemise faktoreid." ¹⁴

Inimrassi rassisti kuuluvuse põndlaasnäit-
näitajaks uuritakse antropoloogilisi tunnus-
sird nagu nahavärvus, juuste kuju ja
värv, kaelme easuv, nina ja huulte kuju,
silmalaua kõrgus. Need on peamised tun-
nused, millede abil määratakse mees
rassi. On ka teisejärgulised tunnused
nagu pea kuju, näokolme profiili erinev-
sed - prognatsioon, mesognatsioon ja ortognaat-
sus, - easuv jne. Peale nende rassisti etnilise
segarasse. Üldiselt võib öelda, et täna-

13. K. Märs, Rassist ja rassism, Tallinn 1966,
lk. 37.

14 samas, lk. 3

päeval ei saa rääkida puhaste rasside.
 La väga ünsildased ja isoleeritud rassid on
 viimase ajal hakanud segunema.

Tõis on ehitatud põhiliselt Polineesia
 asustuskõhimeid, kuid ei saa minna niõõda
 Melaneesia ja Isonomeia asustuskõhimeid,
 kuna uurijad neid näid oma töödes on
 püüdnud siduda varem ja teivad seda
 ka praegu.

Varake Okeani saar ei oleval saar-
 restikse ^{sihna} nimetatase Melaneesiaas. Geo-
 loogiliselt noored saarte rühmad on mon-
 nitse tekuga alpinistid kurdmaastike ja
 vulkaanilise mägede ahelikud - jääme-
 sed eunagisest maismaast. ¹⁵ Kliima on
 väga soo ja niiske, taimestik on lopsakas.
 Suur osa Okeania maismaast kuulub
 Melaneesia korpsele. Loodesas asub suur
 uus Guinea saar ehk Irian. Saarte
 rühmitusele kuuluvad veel Bismarcki saar-
 restri, Admiralstadi saared, kaguuse jää-
 vad Paalomoni saarestri ja Santa Cruzi
 ja uus-Hiibridi saared ning uus Kale-
 doonia.

Etnograafiliselt on huvitavad Melaneesia saarte hulka loetavate Fidži saarte elanikud, mille antropoloogiline tüüp on kultuuriliselt tugevasti polineeslastest mõjustatud.¹⁶ Uusimate arheoloogiliste väljakaevamiste põhjal arvatakse, et braoonias ametes toimus larnetena laagu - lahvatt. Etimesena ametati Melaneesia umbes 10000 - 8000 a. tagasi paleoliitilise küttija - kalastajate hõimude poolt. Hilisemad sissevõetajad olid neoliitilised jaadihitajad (Bodenbauer)¹⁷ Melaneesias on algrafootik valdavad nelja antropoloogilise põhitüüpi - paapuaad, neegrilised, melaneeslased ja mesokaleedoonlased.¹⁸ Kõrvidele nende tüüpidele on suuremavaltoivaalse (austro - neegrilise) rassi tunnused.

Paapua tüüpi iseloomelised jooned on väsimus juuksed, kõrge karskate nahal, nägu on kitsas, võimel prograatia, rinnal allosas on iseloomulikke kühm. Nahavärv on tume, karv keskmise.

16. Völkerkunde für Jedermann, Göttingen/Leipzig 1965. lk. 301.
17. Sealsamas, lk. 301
18. Наполеон Александров и Оксариин Москва 1950. lk. 349

Melanessia rass on madala kasvuga, naha on väga tume, nägu on madal jae lai, esineb prognaatia, nina on lai, huuled paksud.

Nigriitod on väga väikese kasvuga vääbusnahras, tumedanahalised väärus juustega, prognaatlus puudub, nina on lai ning sirge.

Uuskaleedoonlaste juus on vähem kähär kui paapuaste, nina on äärmiselt lai, naha tume.

Osa Melanessia elanikkonnast moodustavad ulpool mainitud paapuad. Nende asustusküsimus ei ole veel täielikult lahendatud, kuid ta on oluline küsimus Austraalia ja Okeaania asustuseprobleemis. On teada, et Austraalia ja Okeaania ei ole olnud inimete antropogeneesi kohta. Valitseb arvamus, et kogu Melanessia asustamine toimus kuu Guinea kaudel.¹⁹

Varasemad andmed ul-ide protoaustralidest²⁰ on tulnud sija kogu-Aasiast perioodil, mil Austraalia, Tasmaania ja kuu-Guinea olid veel üks suur

---

19. Völkerrunde..., lk. 302.

20. sama, lk. 302

manner. Sumatra, Jaava ja Borneo
 moodustasid ühise mandri Aasiaga. 2108
 Kaks mandrit ühendasid Celebesi, Väike-
 Sunda ja Filipiinid. Sillid olusid olemas
 umbes 20000-30000 aastat tagasi.
 Aasiast itta suundus kolm rännetud:
 lõuna tee (Jaava ja väike Sunda
 kaudu), kes tee (suundus Celebesi, Uus-
 Guinea, Moheide kaudu) ja põhja
 tee (Borneo ja Filipiinid). Etnograafide
 arvates suutsid need paleoliitilised
 rändurid ületada mägijäät, mis laiusid
 mandrite vahel. Peamine fooron, mis proto-
 austraallaste rändamisel aitas, oli toidupuus-
 dus. Protoaustraallaste varasema asustuse
 kaudu räägivad ^{arheoloogilised} antropoloogilised leitud
 nn. vaetskirved (Waezunkite) õhimesed asustad
 laiad aastatuhandeid isoleerituna.
 Peale jääaega kadusid maastikud,
 mere ja mandri jaotus muutus selli-
 selt nagu on tänapäeval. 22. Hilisemad
 rändurid pidid meresõidukanti hästi
 valdama.

Järgnevalt rääkivad Melanesiasse

21. Н. А. Тыминев, Происхождение и формирование
 южной популяции населения Новой Гвинеи,
 "Происхождение населения и этнография народов"
 Австралии, Новой Гвинеи и Тиморских островов,
 22 James, lk 110 Москва, Ленинград 1962, lk. 108.

nm. protomelanestaud Indoneesid, mida
 tõendavad arheoloogilised leiud. Need ei ole
 neoliitilised rändurid ja neid iseloomustas
 nelitahkune (Vierkantbeile) ja keraanika
 tundmine.²² Kuna melanestaud ei oma
 mongoloidse rassi jooni, peeti nende migraat-
 sioon toimuma enne mongoloidsete el-
 mentide tungimist Indoneesiasse, mis
 leidis aset 3 at. l. m. a.

Bulinovi arvates toimus protomelanest-
 laste migratsioon 5-6 tuhat aastat tagasi.²³
 Paapua ei tundnud paljupakunisti.
 See toodi kuu. Guineasse protomelanestlaste
 poolt, kes tõid selle kuu kaasa Indo-
 neesiasse 5-6 tuhat aastat tagasi. Paapua
 nägusid ja räägivad ka tänapäeval
 paapua keelt, mis üldiselt on väga rüh-
 vad. Nende keele grammatiline struktuur
 ja sõnavara erinevad põhjalult austra-
 lia ehk malai-polinesia keelte grupist,
 kuhu kuuluvad indoneesia, melaneesia,
 polinesia ja maroneesia keeled.²⁴

22. Völkerkunde, lk. 300

23. Тзымунов, Происхождение..., lk. 115.

24. Völkerkunde, lk. 302-303.

Nende kulle väejaakujonemise koht oli Indo-
neesia. ²⁵

Okeania loodesas asuva Mikroneesia
saarestiku rühmituse kuulub umbes 2200
saart ja atelli. (rõngassaared, millede keskel
on peegelsüda ruumnaga lagunen.) ²⁶ Ena-
muss on need madalad ja väikesed koralli-
saared, mis kujutavad endast lubjaurvise
kalleid vulkane mäehelme ja vulkaaniliste
kubiliste tippude. ²⁷

Mikroneesiasse kuuluvad järgmised
saareriivid: Mariana, Karoliini, Gil-
berti, Marshallid. Mikroneesia saaresti-
kud on väga laiuldasile territooriumile
läiali antatud. Mikroneesia on tavaliselt
uuritud koos Polüneesia, ja täielikult
silgust loodavad uurijad alles siis saada,
kui Polüneesia ahistuskasimees kalendataise. ²⁸

Nende kahe saarte rühmituse vahel
on veel da matult olemas sidemed ja
vastastikune mõju. Eriti on märgata
Polüneesia mõju Ida-Mikroneesiale ja
Indoneesia mõju Lääne-Mikroneesiale.

25 Toyumov, Повесть о немцах, lk. 129.

26 Nilson, Okeania, lk 26.

27 Samas, lk. 27.

28 Kropotkin..., lk 369

Mikroneesia rassile on suured siledad juuksed ja küllalt hele nahk. Mongoolide rass tunnusid onil tegevanisid kui palineestlastel.

Mikroneesia rass on tekkinud indoneeslaste ja melaneeslaste segunenise tagajärjel. Taoline mikroneesia tüübi kujunemisele viitab ka Gilberti saarte legend, milles jutustatakse, et varem oli maa asustatud tumedanahaste madalasaarvuliste inimeste poolt, kes alustati läänes tulnud meresõitjate poolt. ²⁸

Kõige enam on murgale tähelepanu köitnud Okeania kaagu poolsem saarestike rühmitus, mida nimetatakse Palineesiaos. Saared hõlmavad suure jõudlala, millel maismaa moodustab tihke osa. Palineesia saarestikus on kõrgeid kaljustaari ja madalaid koralliatolle.

Palineesiaos kuulub inimesa suuremat saarestikku. Ühendades ridade

kagus ja idelatiipe, saame kolmnurga, mille tippudesse jäävad: kirdes Havai saared, kagus Lihavõttesaar ja idelas uus Suremaa. Kolmnurga tšise jäävad Cooki, Tahiti, Tuamotu, Marquesas-Tonga ja Samoa saared.

Kurijad on suurt huvi tundnud Tuamotu saarte vastu, kuna saaresta on huvitav seotõttu, et täne oma valdatusel on Tuamotu, vrti harvsa atoll, jääneel tsivilisatsioonist peaaegu puudutanuta ja parus seotõttu etnograafiliselt mitmesesist malejal. ²⁹

Poliineslaste antropoloogiline tüüp on suuresti viinev müuro neelaste ja melaneeslaste antropoloogilist tüübit. Poliineslaste on keskmist kuni suurt kasv, helepruuni naha värvusega. Juuksed on lainjad või siledad. Nulta või mustpruunau loonja. Põksarnad on madalad. Antropoloogide poolt on asetatud „kõrvalrassi“ mis on sarnane europlidule

raasite.³⁰ Seltsomultin on ka tumeda-
värviline melanesia tüüpi esinemine,
kellede olemasolu Polineesias seletatakse
sellega, et kaubeldi tumedanahaste vija-
dega.³¹

Polineesia pärimustes jutustatakse, et
melonustastele sarnane tumedanahane
rahvas juba enne polineesia siitkude
vaardumise kõrvanud. Neid nimetati
manahenedes ja menehenedes.³² Ka
Heyerdahl väidab, et polineeslaste päri-
mustes on mäletusi kohalikest tumedast
raasist (visti maooi legendides) kes olvad
enne polineesia siitkude.³³

Heyerdahl ei üta, et polineeslastel
on segarast ja et polineeslastel esimes
kätaval määral melanesia tüüpile
seltsomultane jõue „kuua“, kus Meremaal
leidub füüsilisi tüüpe, kelle ei ole sarna-
sust maooi polineesia tüübiga, indo-
malai tüübiga ega ka indiaslastega.³⁴
Kes need tumedanahased võisid olla

30 Zamm, Kanaka, lk. 318.

31 Samas, lk. 319, Heyerdahl, American...
lk. 187.

22. Samas, lk. 319.

33 Heyerdahl, American..., lk. 186.

34 Samas, lk. 182

õie kurna nad tuleb, seda ei saa täpselt
kindlaks teha. Hejerdahli arvates on
rühmasti sisseänd Polüneesia keelena
rühmaga.

J. Tokarev väidab samuti, et polüneesia-
keel ei kuulu ühesegi suurde rassi, nad
onavad antropoloogilisi tunnuseid mitmet
rassit (na uropiidid) ja väidab, et kee-
da raha poolt erinevad polüneesia keel
travalt oma naabritel, viisi melaneslastel.

Tokarev ja teised teadlased väidavad,
et Okeania rahvad kuuluvad ühte
nn. malai-polüneesia keelronda. Siin
on see keelrond nn. „*drasia*“ teooria
põhjalalt poolt kasutusele võetud. Nimelt
W. v. Humboldt nimetas kõnda kokkuvõtvalt
polüneesia ja malai keeli. Hiljem H. Schmidt
arvas, et keelte järgi on tegemist „austroeesia
keelperioodina“ austraalia keelgruppiga.³⁵

Polüneesia on kõitneid oma avaita-
mised alates uurojate tähelepanu saapä-
rase kultuurpärandi, pärimuse ja ras-
siliste uurauste tõttu.

---

35 Lamm, Kanaka, lk. 319

Kes olid Polineesia asustajad ja kust
nad pärinesid? Selle küsimuse lahendamiseks
on püstitatud palju oletusi ja
seega teaduse arenguga kaovad ühed
ja täienevad teised, ilma et üksi
neist siiani oleks alandatud lõpliku.

Varem oli teaduses valitsevas arvamuses,
et polineeslased on isa neist maismaa-
laadist, kes asustasid teritooivumi, mis
vajus kõrgem ookeani põhja. See sellest sär-
kes saarestena koos laanega. Sellele seoi-
koha pooldaja oli Dumont d'Urville.³⁶

Ringisuguse mandri „Pacifikas“ alemas-
ole ring mandrite tõrse ja vajumist ei
ole alles pinnasnaas arvunud. Seda väi-
dab ka Thor Heyerdahl. Kõrge ekspeditsioon
tegi kindlaks, et Ameerika ja Aasia
vahelise maa ja mere jaotus on olnud
muutmata miljonid aastaid.³⁷

On arvatud, et polineeslased päri-
nevad Malais, Indias, Hiinas, Jaa-
panist, Araabiaist, Egiptusest, Kau-

36 The Pacific Tropic, Stockholm, 1900, lk. 10.

37. Heyerdahl, American ..., lk. 15.

Kaasiast, Atlantisest, Sassaamaalt ja seq.
Norast. 38

Esimesel pealiscaudsel vaatlusel tundu-
vad polüneeslased primitiivse rahvana.
Nad ei tundnud oma avastamise ajal
eurooplaste poolt tulnud metalle, pottsepa-
tööd, kangandumist ega rataste. Ühisrõud-
lra kod oli primitiivne.

Samas ajas aga polüneeslased suurepä-
rased maaharjad, osavad sõjuriid-
jad, suurepäraseid meresõitjaid. Põlli-
neesia pärimused ei jää maha Scaandi-
naavia kaunistel saagadel.

Mõte polüneeslaste aetõhtoonsusest on
teadlaste poolt hüljatud. Järel: keel +
pidid nad keesimele sõne rändama.
Idguse saamisest tuli uha uuri mees;
selle, kultuuri, taimetunde, antropolo-
gia jne. alalt.

Prægn on teaduses valitsevas
kars peamiselt sõn: matala - na. „Hassia“
teooria, mis püüab polüneeslaste pärit-
sle Hassiaat tõestada, väanete teel
läänest itta.

Üldjoontes on „Asia“ teooria tihedalt seotud Melaneesia ja Mikroneesia asustusküsimusega. On arvamusi, et protopoliinlaste (poliinlaste ühärjad) rändamine Indoneesiasst itta toimus umbes 2000 aastat tagasi.³⁹ Minnes läbi Uus-Guinea kaugosa, jätsid nad sinna enesest mitmesuguseid jälgi. Uus-Guinea kaugosas elab Poliinestia rassi iseloomulikke jooke, kuna mujal Melaneesias need puuduvad. Mis puutub mongoloidse rassi tunnustesse, (mis peidi paratamatult mõne avaldama protopoliinlastele, kii mongolid tulid 3000. a. tagasi Indoneesiasse.) siis peab olema poliinlastel mongoloidse rassi tunnused mongoli velt. Seda aga ei enne nagu indoneeslastelgi.⁴⁰ Keelelise sarnasuse tõttu oletatakse nõukogude autorite poolt ajalooliste sidemete olemasolekut Lääne-Guinea, Indoneesia, Austraalia ja Kesk-Melaneesia vahel.⁴¹

„Asia“ teooria pooldajate hulka kaldub enamuse teadlasi, kaalulgas ka nõukogude teadlased.

39. Тыминоб, Происхождение ..., lk. 136.

40. Марк, Россия..., lk. 15 ja lk. 19.

41. Тыминоб, Происхождение ..., lk. 136.

Põhjalt on selle küsimusega tegel-
 ned maoori teadlane Te Langi
 Iinoa.

Teise nr. „Amerika“ teoiva üs julge-
 naid ja kindlaid pooldajaid on
 tuntud Norra teadlane Thor Heyerdahl.
 Oma rakorselt põhjalikus uurimuses:
 „American Indians in the Pacific“
 väidab Heyerdahl võimaleesde, et poli-
 neeslaste ulkäjad sõid indiaanlased,
 kes balsapuuist parvel ja kooneseotud
 koonudel loode- ja kesk- Ameerikast
 Polineesiasse parvetasid.

42. Tolkesunde ... la. 301.

43. sama, la. 304.

44. sama, sama, la. 324.

"Aasia" teooria - Te Rang'i Kihoa hüpotees

Kogu enamuse "aasia" teooria pooldajaid väidab, tuleb Okeania rahvad paljude lastena kogu Aasiast.

"Kogu melanesia asustamise toimus arheoloogide arvates 10000-8000 aastat tagasi paleoliitiliste jahipidajate ja koivlaste poolt." ⁴²

Malai-poliinesia rahvagruppide ränd, mille tulemusena ka Polineesia ja Melaneesia asustati, toimus mitte varem kui 300 a.e.m.a. ⁴³

Keine-Gelderni järgi toimus esimene ränd ränd Polineesia I at. m.a.j. Sellele rändrännule järgnes teine. Kes need esimesed rändajad olid, selle küsimuse jätab Keine-Geldern lahki.

Teine hilsem ränd tuli üle Malai arhipelaagi, kus oli tol ajal tugev ränd. ⁴⁴ Ei ole päris kindlaid tõendeid, millal ja kust kaugelt täpselt see migratsioon algas.

Üheks peamiseks "aasia" teooria pooldajaks on polineesia etnograaf Te Rang'i Kihoa.

Põhitähelepanu pöörab Kihoa polineesia

42. Völkerkunde... , lk. 301.

43. Samas, lk. 304.

44. Samas, Kanaka, lk. 324.

perekonnasagade uurimisele ja antropoloogiliste mõtuste teostamisele. Linnas tunneb poliitset perekonnasagand üllaldaselt ning suhtub neisse kriitikaga.

Poliitset folkloori on siiski.

" Ajal, mil teades melanestaste asustuse arheoloogiliste, lingvistiliste, antropoloogiliste ja kultuurivõrdluste uurimise teel on ulgust saanud, on poliitised suhted traditsioonides oma suurt reneerimise, nimenid, kuupäevi ja pöhtimusi juba oma rahva hiitgaratelt avastustõetudest 7-14. saj. m.a.j. säilitanud. Iga tahesam tegu oli väljapaistva isikuga seotud ja on selle geneoloogilise tõestuse läbi dateeritud. " 45

Niid pärinusi võib seda enam uskuda, (ehkei ei tohi kriitiliselt suhtumist unustada) et poliitsetest on suurepärase mälu. Riitsi uurija B. Danielson teeb vardaava ekspriimendi, nimelt kontrollib ta üleskirjutatud geneoloogiate põhjal vanade ma-

viisalt mälü. Tulemused on hämmastavad:

„rauga suuline ettekanne vastas sõna-sõnalt raamatune siigitatud tekstile.“ ⁴⁶

See juhus ei ole ainuke. Pellüneriä pärinuste põhjal selgitas Kinoa väga nende rännuteed, ja daatumid. Sellest üsinda meideegi ei püüand. Kinoa on ise käbi viinud pöötri-
si ja nurinud teiste poolt tehtud mõõtmiste andmeid. Kinoa jõuab samale järeldusele paljude teiste teadlastega: poliineeria rahvastik on raske aegu. Sün on eelne muline jäoni europiidsest, negriidsest ja mongoliidsest rassist. ⁴⁷

Seda, et poliineeria rass omab ühiseid jooni europiidse rassiga, väidavad paljud teadlased. ⁴⁸

Kinoa analüüsib poliineerlaste autohtoonse teooriat ja „amerisa“ te teooriat. Viimase kirjens väidab Kinoa, et amerisa indiaanlased ei vallanud küllaldaselt meresõidu oskusi. ⁴⁹

46 Davidsson, Öndeln saor, lk. 310.

47. The Pauru Kupa, Kopenrahameu... lk. 35.

48 Völkerkunde ... , lk. 304.

49 The Pauru Kupa, Kopenrahameu... lk. 22.

Põlviuustlaadid pidid tulema Aasiast, see tundus Hiinale kõrgi õigemana, kuna Korea ja Indoneesia on lähedikkude ja tul Aasiast. Põlviuustlaadid on paari saari - Melaneesia ja Mikroneesia.⁵⁰

Lähtepunktiis, kust migratsioon toimus, oli Indoneesia. Põlviuustlaadid lahkusid kiirel ajal, mil Indoneesia tungiid mongoli hõimeed. Migratsioon toimus kahte: nn. „põhja tee“ ja „lõuna“ tee mööda „Põhja tee“ jäi rühma üle Kiranoneesia, „lõuna tee“ aga Samoa, Tonga ja Fidži kaudu üle Melaneesia.⁵¹

Hiina on „põhja“ tee pooldaja. Tuleval oli vaja täiendada oma toidutagavarand. Kui nad olid saartel viibinud, olid toidumured tugev rassistne segunemine.⁵² Seda aga peeti sünne. Vaimse ja materiaalse rikkuse mõjudeid silmas pidades, võis ränd toimuda värd läbi Kiranoneesia. Tonga ja Samoa mitoloogias võrdlemisel - need saarestinud asuvad

50 The Pacific Peoples, Mopennabane... lk. 56.

51 vt. kaart nr. 1.

32. The Pacific Peoples, Mopennabane... lk. 57

Mikroneesiale väga lähedal, selgus varasemate uurimuste põhjal, et seal on 27 elementi ühtsed Pelöneesiale ning Mikroneesiale ja ainult 10 elementi, mis on ühised Pelöneesiale ja Melaneesiale. Nii rest mõjudest on hilisil ajal Fidži saude Pelöneesiale levinud. ⁵³

Hirva tähelepanemiseks tsifaalse rinde suhtes on järgmised: melaneeslane on dolihhokefaalid (pea laius on pea pükusest 75% ja alla selle), mikroneeslane on enamasti brachiokefaalid (pea laius on pükusest 80% ja üle selle) Pelöneeslastel on pea kuju väga varieeruv, see on euroopdusele sarnane idoomuud. ⁵⁴

Kõrge laiem on pea Kesk-Pelöneesias, kõrge kitsam Kesk-Meremaal ja Lõuna-Wötte saarel. Arvamus, nagu selle levinud pea kuju muutus tingituna mongoliidse või negridse rassi seguamisest, ei saa tõena võtta. Põhiline pea kuju ei saa võtta Melaneesia mõjuna, sest siis

53 Lüpöa, Mopenmaatamene.... Ok. 60.

54 Samas, Ok. 37.

Ühes ka teisi rassisti isaräsu: selgemalt
mõrgata nagu krässus juus, tume rade ja
lai hõia. Põlmeelastel, viili maorvõel,
on kitsas, kõrge seljaga nina.⁵⁵ Mongoli
rassi tunnused on põlmeelaste huugasta-
gastoidid.

Liiva näetub seisukohaga, et rahvas,
kelle põlvä pea seju, võis algsest da-
da Ganges ääres liikudes sealt itta-
Indoneesiasse. mõistada aastat kolm kelle
asustamisest austraalia pärimaalaste poolt.
Veidi kolm liikurit sinna lähikese pea-
kejiiga mongolide rassi esindajad.

Liigudes sejuis vägi protopolüneesia tüüp.⁵⁶

Oluliselt artavad põlmeelaste minevik-
ku algust kuu nende perekonnasaagad.

Genealoogiate järel jõudsid viimesed asu-
jad Põlmeesiasse umbes a. 500 m. a. j. Ühe
põlve duiga on 26 aastat ja viivanemate jä-
malate nimed on enamikel aastel. Nii
põlvondade arvu kui nimedes. ^{Kokkuvõttes} Põl-
meesasaagades lähene lagas aegadele,

55 Lupo, Mopennabamene... , lk. 38.

56 Samas , lk. 38.

nillal lastid jumalad ja kanglased,
 kellest põlnevas peavad end polüneesla-
 sed.⁵⁷

Õhmesena asustati Tahiti saarestik. Esma-
 jones olelatav algkodu on Raiatea saar.
 Lattumise vigana pinnangu Tahiti saa-
 restikule pärast pikaajalist rändamist
 müda Meroneeria uvalisaari, tundes
 jõudmisena paradisi.⁵⁸ Kõnelt on se-
 tõtte jäänud algkodu maast nii kerged
 mälestused.

Tahitilt, Polüneesia tühimikest, asus-
 tati kogu ülejäänud Polüneesia. Sellest
 pinnade mere rände soostajad pidid
 olema väga head meremehed. Kõnelt
 Indoneesias elanud protopolüneeslased
 kalastavad vaid rannaäärsetes vetes,
 hiljem väjatõrjuna mongolide saari
 poolt oma kodumaalt, arenesid nende
 väikesed kala paradid suurteks lootsi-
 kuteks, milledele siigi purjed peale pandi.

Lõhnats paljude põlvkondade ustal:

57 Kupoa, Mopernia kamene ... lk. 42.

58 Klapoqe ..... , lk. 365.

"..... lammutas mere tase läbi Põltsa-
 erisade mere ja muutis nad meresõitjate
 rahvaks. ⁴⁵⁹ Tegelikult midagi ei olevalt liinestid
 nad itta. Põltsa-eeslastel kujunenud
 välja kaks tüüpi paadid - balantsii-
 roga paadid ja topeltkanuuud.

Lihtne puust kanuu arenes ajajook-
 sul suurepäraseks meresõideks.

"Mitte milleski ei avaldu saarlaste elid-
 lises, nii suurel määral kui nende
 kanuuud. Kanuu mere oli kokku pandud
 paljudest puuplaanudest, mis on ühendat-
 tud niivõrd osavasti, et võimalt vaadata-
 tes on raske taistada, kuidas ja kus nad
 on ühendatud. Kinnitusevahendid asuvad
 lootsimie siseküljel ja on täpselt sobitud
 siseküljega monteeritud. Kanuuudid on kahe-
 osakesed: lihtsad ja raskikanuuud.

Lihtkanuuude pikkus on 20-30 jalga,
 laius 3 jalga. Nina on lõmp, ahtri traav.
 Nii rinna, kui ka ahtri katel kanuuud
 kolmandiku pikkusest tekk. Lootsimie
 kesmisa on ilma kateta. Kõik lihtna-

---

59 Kiroa, Mopernuabaneeme ...., lk. 44.

Põrmaalased kaitsevad tavaliselt kinnineid on varustatud outriggeritega (balanssiridega). Nende kinnineid saab sõita purjide abil, aga kõige sagedamini liiguvad põrmaalased lihtkannuuga ühikese korjalakalini aere kaitades. Kõrre kinnine koosneb kahest ternetse külge kinnitatud lihtkannuist, nende pikkus on 60-70 jalga, laius 4-5 jalga. Luus osas ei erine nende aere korjalakalini kinnineist, ainult rüüa ja ahtri on mõlemal lootele teravad; kesk osas on tugev, pika künna kujuline puust tekk. Mõlemad lootele ühendab omavahel jämedad paralleelsed puussid, mis on kinnitatud teisi külge, osa külge. Puussid asetsevad üksteisest 6-7 jala kaugusel. Nende külge on kulbakesed, millele toetub laudadest tehtud platvorm. Need paadid on imelisevõimsalt kiired ja vastupidavad.....
 Kinnine platvormi saab vabalt paigutada ajutise masti koos purjidega.

59. J. Cook, his. Compendium of the Voyages of the Endeavour, London, 1790, l. 154-155

60. J. Cook, Voyage, l. 229.

61. Cook, l. 330.

Pärismaalased kasutasid tavaliselt kolm-
kuiselid ehk ladinia purjetid, mis on
kristitatud püra ja keerdus raa
külgile. Puri tihane palenatidest." ⁵⁹

Balansiridega paadid esimest korda ka-
testi vahel ookeani saarelaenu juures.
Peale selle esimesel melaneslastel veel rüma
balansirita paat n. „non-paat“, plana-
paat, (planaboot) kõrgelennukiva aktri ja
võõrjo. ⁶⁰ Taolised paadid olid ka mikro-
neslastel, seda samuti heade meresõljalane
tunni. Polineslased ja mikro neslased
omavad laraldasi teadmisi navigatsioon-
alal. Tuule suunda ja tugevust määr-
avad polineslased ja mikro neslased
sulgedest või rohust lojuvuse abil. Kompasid
ja teisi abivahendeid, mida tunni Ki-
ras ja Araabias, polineslased ei tund-
nud. Polineslased said sellestagi kas-
utama. Lausa hämmastav on nende oskus
kursi määrata tähtede, mereloomade,
tuulte ja hoovuste abil. ⁶¹ Polineslased

---

59 J. Cook, reis lõunapoolsetele ja ümber
maailma, Tallinn 1960. lk. 164-165.

60 Damm, Karaka, lk. 229.

61. samas, lk. 330.

tegid kindlaks, et mõned kinnistähed on kindlas asendis mõne saare suunaha suhtes. Näiteks olid neil orientiiridena põhjas Põhjanool, lõunas lõunarist, Lääne- ja idasuunad olid tähetudest ära rändatud, mis vahetus läheduses kõrealuste saarte pidepunktidest mõnda laiusd. Nõnda saadud kinnistähede tee järgi, millede tõusu ja loojumispunkte rändead olid, konstrueeriti tähekaart. See oli kinnistähete ristevate teedega erades jaotatud.⁶²

Nend tähekaardid olid pelüneesia kapiteenide peas. Igaajal võivad nad neid joo ristada. Kahtlenata arvavad sellised teadmsed kaasa edematule meresõitjale saarte vahel.

Paljud meremehed määravad paadi suunaha leidete ja tuulte järgi.⁶³ Seda pole võimatu alati teha, kuna paljude alade suunaha uude ei võimalda. Näiteks on Karoliinide saarestiku alollid liige vanused, et selle järgi määrata saars,

---

62 Damm, Kanaka, lk. 331.

63 Samas, lk. 332.

küll aga Marshalli saarte järel, mis
 asuvad üksteise kõrval kahes reas. Need
 merevaod lähenevad saarele, parasatase
 rad maa lähedusest tagasi kaugemale
 merele, saare tseli poolt need vood ühi-
 nevad. Kaks erinevat tüüpi voolu konna-
 puutele tekivad mere pinnale väikesed
 inglased, mis asuvad triigilise. Need
 näitavad ära saare asukoha. ⁶³ Polünees-
 laste suur meresõidukunst, see on, agra-
 teooria pooldajate ühe põhilise toetus-
 punkt oma teooria kaitsemisel. Uual-
 loodeed andmed kinnitavad ka demo-
 neesia ja Polüneesia lähedust, mida rõhe-
 tal ka Hiroa. Vaadeldes materiaalse
 kultuuri omajärgi ja Indoneesia kultuuri
 mõjude kadumist Polüneesia kultuuri-
 rist, Hiroa, põhjendades seda, ütles: „
 tuleb silmas pidades, et ühe või teise
 kultuuri areng sõltub mitte ainult rupa-
 deest ja tehnilistest teadmistest vaid
 ka teooria olemasolust.“ ⁶⁴ Näites on Fid-
 ži saartel luttav põllupidajad, kuid seda
 ei leita Tongal ega Samoaal.

⁶³ Lamm, Kanaka, lk. 333.

⁶⁴ Lupa, Mopennabaneu, lk. 60.

Ja Hiroa väidab, et sellel lihtsal põhjusel, keena neil saartel puudus toormaterjal - savi. Sari lerru ei ulatu saugemale Fidži saartest. Ja kei jõu tigi aladelle, kus sari leitud - kus suuremaale, ei osatud sellega enam midagi peale hakata. ⁶⁵

Kangasteljed olid olemas nii Indoneesias kui ka Karoliini saartel. Mis võttud neid raasa? Ja jälle põhjendab Hiroa, et Karoliinidel kannas kibiskuse kriid, Gilberti saartel aga seda ei leitud. Pikaajaliste rändude jooksul, jõudes Polineesiasse, kus kibiskes kannas, oli vahelpeal kangakude mine unustatud. ⁶⁶ Järgnevalt oda ja vibu erinevast koostisest.

Polineesias olid mõlemad olemas, aga need ei kombineeritud tapariistana. Mikroneesias oda ja vibu puudusid, oli olemas ring. Polineesias oli samuti ring, mis oli sarnane mikroneesia omaga.

Melaneesias olid oda ja vibu olemas, seal

65 Kupaa, Mope nuabame... lk. 61.

66 sanas, lk. 61.

kontati seid taparüstadena. Lingu esneist
 Polineesias, kantab Hiroa tõstava mater-
 jaloia oma „põhja heli“⁶⁷

Vibu ja roole kantamine mitte taparüstana
 Polineesias ja see, et vibu ja roole mikroonee-
 tris puuduvad jääb Hiroal põhjenda-
 mata.⁶⁸

Hiroa vaatab ka hoovate ja tuulte
 mõju. polineeslaste esootus rühmestele.
 Pärimisest Hawaii-lest jutustab, et viimane
 tõi mikrooneest suunaga loodesse tuulte
 ja hoovate abiga. Kesk-Polineeslast rad-
 ei tulnud, kuna rad ei tundnud seal-
 seid tõdemuseltiire⁶⁹

Hiroa väidab, et pidev idapassaat, mis
 on paljude etnograafide arvates taistu-
 ses läände sõidule, ei ole paika pidev.
 Teatud perioodidel toimivad läänetu-
 led.⁷⁰

Idapassaadid suurend jääb aasta-
 ringelt muutumatuks ja on olnud
 muutumatu ka minevikus. Tulete

67 Lexica, Mopenrabaneus... lk. 63.

68 samas, lk. 62.

69 samas, lk. 70

70 samas, lk. 72

suunad on tingitud klimast. Klimaa-
tilised tingimused on varise bokeani
silles pinnonas sneed stabilised. ⁷¹

Ilroa on antud juhul lähtunud
arvult tuuleid, aga keevus? Heyer-
dale väidab, et passaat muutub ja
tema asemel tuleb monsoon - monsoon-
tuuled (muutuda suunaga tuuled troo-
pistil mereallastel) Need tuuled ei
juhuvad vaid rannikualadel. ⁷² Ille-
lameria ja elironeria on aga
passaadi ja lõuna - ekvatoriaalrõõm
pinnonas.

Uhe fantasia arustuse kohta „põhja-
te” raudu” loob Ilroa devotivaae saar-
tel oleva arustuse. Inimese kaoleenuse
annavad teinostest kookospalmi ja
kivist mälestes, samas ole elmas ole. Ilroa
arvates jäeti saared nende väikuse ja
kõrva pinnase tõttu maha, peaaegu tida
reid inimesed seal mõni aeg danud
elid. ⁷³

---

71 Heyerdahl, American... lk. 158.

72 samas, lk. 57.

73 Lupo, Mopenabamoni... lk 124.

Lihavõtteaare kultuuris ja pärimustes on
 palju omapäraseid. Suurte korratlooside ja
 templiten. „ahude“ tekkimise kohta
 on saare järgmine pärimus.

Saare elanikud jagunes peale - Hote-
 diatsea tulekut sahte ossa, kes oma-
 vahel saagi södisid. Ühed olid tuntud
 „põkkõrvade“ nime all, kuna nad kand-
 sid kõva rõngaid, mis nende kõrvad
 pealegi ülgaden väga venitasid.

Teisi, kes kõrvachteid ei kandnud, nimetati „ühikõrvades“ Linnu kuletat seda
 „põkkõrvade“ tekkimise Marguesassaarel
 kus saati kõrvachteid ja „ühikõrvade“
 tekkimise Mangareva saarel kus kõrv-
 ahtid ei saanud. ⁷³ Nud saared asuvad
 läänes, Lihavõtte saarel kõrge lähemal.
 Samaga põhjendab ta sobutute kor-
 ralloidde rajamist Lihavõttele. — Marke-
 sassaarel ravis korikujusid, kanga-
 rual nite. ⁷⁴ Lihavõtteaare on välgid
 keju nimeid kejuide raide nimele oma-

73 Lupo, Skopernahameu... lk. 198.

74 Samas, lk. 198.

Lihavõttesaarel on säilunud omapäraseid
 rinjamärkidega puutüvelid. Need on
 ainulaadsed kogu Polüneesias. Põdes-
 kustel kortsid need tahvleid laulmise ajal
 käes. Mälestusi neist tahvlistest on säilunud
 Mongareeval ja Marquesassaartel. Suurt
 kaudu toimus Lihavõttesaarel ahistamine.
 Tahvleid nimetati pohau rongo-rongo.
 (raonis puu)⁷⁸ Kiria arvates pole märki-
 del mingit tähendust. Tahvleid kasu-
 tati vaid käes hoidmiseks nagu praegu
 oraalri: nepp.⁷⁹

Kiria tõestas oma teoorias, et inime-
 re tüü: Polüneesiane „põhja“ tüü kaudu,
 keerd taimed olid rännanud vastu järe
 „Lõuna“ tüü müida üle Melanesia.⁸⁰

Polüneesias kasvab kokospalm, leevapuu,
 banaanipuu; mugultaimedest taro,
 jams, arromput, kurkuma, bataat ja
 kabatsõk.

Bataatitud korrilavad, et need
 kõik peale bataadi on indoneesia ja-
 ritshuga.

78 H. F. Tjymurov Упорноупоренне некемо омпота
 Пачу/Пана-Илу) - Вестник истории культуры
 Кыргызии 1959, N-3, lk. 69.

79 Кириа, Олопеневанени... Lk. 201.

80 Samas, lk. 257.

Põlvesmas algelt kasvavad taimed nõud-
sid rukkajoonist põlvast, mis oli „kuna“
tall olemas. ja lõppes ära suurtel enne
deironneeriat - enne „põlja“ teed.

Kooaspalmi kodema on väeldas
- Ameerika või Kassa. Kiroa kaadub
Kassa poole, keerd ta ei tunda oma
arvamest venvalt tõestada. ⁸¹

Bataat ka su maara on Põlvesmas
väga laualt levinud, deironneeris ja
deelaneevas tees aja ei tunda.

Kiroa oletab mingi ekspeditsiooni võmia-
lusest Peruu rannikule. See pidi toimua
ma laevaga, arvestades tuule soodsat
mõju 3 nädala jooksul. ⁸² Ameerika tõi
nad arvataasti bataadi ja kõrvitsa seem-
nerid. Ekspeditsiooni toime mine on valisalt
taistumus on hõõrused ja passaat lau-
led ikast, mille vastu tolle aja suurtel
põlvilised sõidud ei suutnud võtta.

81 Kupa, deponiatame... , lk. 256.

82 samas, lk. 264, 265.

„America“ teooria - Thor Heyerdalli hüpotees

Polüneeslaste amduuskõsimees on saanud laialdase tähelepanu objektiks. Vähesed varased tsiviilsatsioonid on muutunud nii kiirelt hevi äratada. Kas on üldse olemas Polüneesia probleem? Sellise küsimusega alustab Thor Heyerdall oma kapitaalses teoses polüneeslastest ja Loodi- ja Lõuna-Ameerika indiaanlastest.

See probleem on olemas ja ta on küllalt vana probleem. Juba kaissada aastal tagasi oli laialt levinud arvamus, et polüneeslaste hõimud on ameerika indiaanlased, kes tulid Polüneesiasse nagu euroopa meremehedki, ahvris valitsivad idatulelud ja hoovused.⁸³

Kapten Cook reisidest alates (18. saj) sai alguse versioon, et polüneeslased on tulnud läänest. Kapten Cook lõi ühe malai keele ja polüneesia keele sarnanusest.⁸⁴ Teadlaste tähelepanu täände pöördumise põhjuseks on peamised kultuurikõikumised.

83 M. Kleebergan, *Морские пути в Тихий океан*,
„Узбекистан Бельозыков Георгий Иванович“
Душанбе 1962, III 94, №5, ex. 387.

84 Heyerdahl, *American ...*, ex. 4.

Heyerdahl tutvustab oma uurimis metodeid
 ja hoiatab dogmatismi eest. Tõde tuleb välja
 diskussioonis. Antud kirjumusele on senini tähe-
 retud liiga ühekülgselt ja on lähtunud kas-
 ainult tuult suunast, kulest, kunstid või
 antropoloogiat⁸⁴. Professor G. Gjessing väidab:
 „Heyerdahl on kogunud imponeriva matro-
 jali arheoloogiat ja etnograafiat, foonloori-
 ja kulteadiust, Zoologia ja botaanika
 ning veel teisteltki aladelt. Et tema argu-
 mentatsioon haarab nii palju alasid,
 ahvardab teda meidugi: oht langeb ne-
 de kahtlute alla, mis meie aja spetsialisee-
 nened teadusel võivad külpsasti teha.
 uurija vastu, kes tegeleb nii paljude aladega,
 teistelt poolt aga on see asjale talle
 suureks uliseks ja võimaldab tal palju
 rohkem kui meidud vaadelda probleeme
 nende vastastikusis seoses. Ja see suure ei
 ahelda teda vanemad teooriad, millel on
 sageli tendents omandada dogmade tük-
 loome. Seda võimalust kaudab ta ka siis
 täiel määral - tänuväärult rõõmitab

---

84 Heyerdahl, American... lk. 9.

ta neid nane sisekohki, mis on esalt juba
üsnä ajast ja aued." ⁸⁵

Heyerdahl väidab, et ta on ülistanud
uus võimalik, kritiseerida teisi autoreid, et
nende tsitaatide abil vältida oma
seisukohti - see pooldada need või väidelda
neile vastu. ⁸⁶

Mõte poliitiliste America päritolu
kohta tekitab Heyerdahlil Fatuhiva
saarel olles. Istudes rannal, vaatles ta merd:
„ mis siis nagu laekamatult demoustru-
ruda tahned, et ta varetal oma laineid
idast, idast, idast. Alaline idatseul - panna
oli see, mis vokaani ponna lairetama pani.
Niivõti elid lained ja kerged põlvriinad
samalt idapoolt hõivandit siia ul-
lennid aegade algusest peale. Etimesed
inimesed, kes neile saartele vaabusid, tead-
sid seda. .... ⁸⁷

„ Asia " kooria pooldajate vastuväites
oli see, et vanadel peremastel peendunud
laevad, milude abil olis võimalik senned

85 Heyerdahl, „Kon-Tiki“ .... lk. 283.

86 Heyerdahl, American ... lk. 9.

87. Heyerdahl, „Kon-Tiki“ .... lk. 14.

Sõita 4300 mere miili Amerikast Põhineesse.
Et tõestada sõidu võimalikkust, asus Heyerdahl 28. aprillil 1947. a. „Kon-Tiki“ ristitud
balsapuuest parvel Callao sadamast Peruu
rannikul üle Põhineesse (vt. kaartnr. 2)

„Kogu see ristapuu oli Peruu ja Ekvatori
muistselt rüüdükirite täpne koopia...“, kirjutab Heyerdahl.⁸⁸ Parv koosnes üheksast
toonest balsapalgist, mis olid omavahel liia-
riinõitega ühendatud. Peale oli asetatud
bambustek. Parve ühtsus ei kasutatud ühtegi
naila ega ka traati. Traat olens bal-
sapalgid läbi lõigatud. Lõundained on
aga elastsid ja annavad vees paras-
jagu jäule. Parve viibis kuus meest, samuti
oli kaalitud toidu- ja joogitagavara.

Juba esimestel päevadel oli näha bal-
saparve suurepäraseid omadusi. Käredasse
Lõuna-Ekvatoriaal koovusesse sattumena
„... pani lainetile vastu visamalt kui
ükski samade dimeensioonidega laev...“⁸⁹
On teada, et tooneste balsapuuide

88 Heyerdahl, „Kon-Tiki“ ..... lk. 75.

89 samas, lk. 95.

makke toimib puu sisemises impregneerivalt,
ja taastab see imbutust paelg; sisemusse.
Pehmeid liigandisid ei uurita nii tuge-
vasti paelke kui terastrossid.

Parne lõikus oli järgmine:

Palkidel lasti vabalt vus keeldes õige asend
võtta. Kõige pikem palk asetati keskele
ja see ulatus mõlemast otsast kaugelt
välja, kummalgi poole oli pargutatud
sümmeetriliselt lähemaid paelke nõnda,
et paelg; küljed olid keemne meetrit
pikad. Parne püüas eeld lisid paelgid
otsteja ühetasased, ainult kolm rem-
nisi paelni ulatusid välja. Nendele asetati
palk, kus olid tullipeelgad tüürnö-
la jaoks. Ühesaale balsapaelgile oli ase-
tatud põrvi mehilaraste vahedega ühesa
peenikest balsapaelni. Parne vire oli vähen⁹⁰.

Parne keskel oli kaas mangipuuist masti.
Näinurkne raapuri oli kinnitatud bambus-
ritvadest boomil külge, palkide vahel
olid asetatud männipuuist triivlauad,
nnda rindad juba ammu, enne Amel-
rika avastamist kasutand.

---

90 Heyerdahl, „Kon-Tiki“, lk. 74.

Siljem aratakse nänderid, et need tein-
laudu edukalt kiskuna võib kasutada,
mis võimaldas muuta edukalt parve suun-
da. Ilmselt teadsid inaad seda parve-
juhtimise geograafilist saladust.⁹¹

Parve sõrdumises oli päevas
11 meremiili ja sõit kestis 100 päeva. Kala-
rikkas koormus ei aland palmedanikel
ja tõenäoliselt ka meestel peruu-
lastel toidu puudust karta. Võib oletada,
et perulaud võtsid kaasa kuivatatud
kala, maguskartulit, vett pudelkõrvitsas
ja bambustõudes, mida tarvitati kerge-
sti puuenergi saviõrte asemel. Vanadie
perulastel oli teada ka toore kala
kasutamise jamevõimalik vahend.⁹²

Kõrge tõenäosusega tõestas reisi õnneste-
mine ise, et ei toidu ega veepuudust ei
saanud reisi kestel ette tulla ja nii lange-
se sõites jaoksatava põhjuseks ära. Parull
sõites määrasid ekspeditsiooni liikmed
kurssi tähtede järel.

91 Heyerdahl, „Kon-Tiki“... lk. 154, 155.

92 Samas, lk. 122.

Muutsed polüneeslased olid väga osavad meresõitjad. Nende saavutused navigatsiooni ja meresõidu alal, oskused meresaarte joonistada ja tähtede järgi suurti määrata oli juttu ulmises peatüvis.⁹³

Vaevalt, et polüneeslased oma astronoomilised teadmised läänes asuvatelt malai ja melaneesia rahvadelt õppida saad, sest viimaste teadmised sel alal olid kehvad.

Polüneeslaste teadmised sarnanevad hoopis enam vanade indiaanlaste ulkõijate astronoomiliste teadmustega, kes meelde oma esimesi õpetasid. Polüneesia ja vanade peruuilaste kalendrid on väga sarnased.⁹⁴

Enne parvetsega ei tõesta Heyerdahl ameerika migratsiooni teooria õigsust, jäädes illeksi Chapinavaasi, vaid: „tõestamine ainult, et peruu balsapuu on omadest, mida nüüd aegsed teadlased varem ei tundnud, ja et väikesed Korea saared on peruuest lähtunud uljalao kritele vesistöide kritele kätte saadavas kauguses“⁹⁵

193 vt. II ptk.

194 Heyerdahl, „Kon-Tiki“, lk. 188.

195 samas, lk. 282.

Uuades põhjalikult põlvneelaste ja ameerika indiaanlaste etnograafiat, antropoloogiat ja folkloori, samuti botaanilisi ja geograafilisi isärasuse jõudis Heyerdahle järeledesse, et see kultuuriline lähedus ei saa olla juhuslik või põhineda pealiskaudsel sühtlemisel koke rahva vahel, nagu on püüdnud väita enamuse „aasia“ teooria pooldajad, nende hulgas ka E. Lips.

„Oleks sõgedus väita, et Indiaanlaste suutes ei võla põlvneelaste verd. See on aga lisandunud alles aastatehändeid pärast esimest siiserändamist Hiibrist, nimelt meie ajaarvamise 1000. aasta paiku ja hiljem, kui põlvneelaste suute mererändude värgis lõunamerelt tulnud inimrühmad naanduvad Ameerika kontinendile ring - julged meresõitjad, nagu nad olid - sageli ka tagasi pöördusid oma Lõunamere kodumaaile.“⁹⁵

Tiin Ulmre tüüpiline „aasia“ teooria pooldajate vija - mittekiitlaldane mere -

⁹⁵ E. Lips, Indiaaniraamat, Tallinn 1963, lk. 22.

huvuste mõju tundmine. Koo vusle mõju on
 nii tugev, et vul Cooki' aegsetel laeva-
 delgi ei õnnestunud nende vastu sõita,
 vaatamata polüneeslaste suhteliselt promi-
 tiivsetel sõiduvahenditel.⁹⁶ Meresõitja Bickon
 püüdis sõita aasia tüüpi laeval vastes
 hoo vastu Indoneesia ja Polüneesiasse. Sõit
 ebaõnnestus.⁹⁷

Heyerdahl väidab, et Polüneesia saa-
 red asustati üsna hilise perioodi.

Polüneesia saarte rühmad asuvad
 üksteisest väga kaugel, kuid omati ei
 saarte vahel ei ole veel kujunenud.⁹⁸

Polüneeslaste perekonnasaagade, etnograa-
 filiste materjalide järgi otsustades, toimus
 Heyerdahli andmetel esimene tisseränd Peli-
 neesiasse 500 a. m. a. j. Peruuist. Tõst, hilise-
 mat tisserändi võib dateerida umbes 1100
 a. m. a. j. Teine tisseränd oli Aasia rann-
 kull läbi sooja Kuro Široo hoo vuse Briti
 Kolumbiasse ja kull üle Havai saarestiku
 Polüneesiasse.⁹⁹ Nimelt suundus Kuro Široo
 hoo vus Lõode-Ameerika rannale, möödudes
 Havai saarestiku põhjapoolast ja see sama

⁹⁶ Keiijgar, Skopenei megu..., lk. 388.

⁹⁷ samas, lk. 391

⁹⁸ Heyerdahl „Koo-Tin“..., lk. 18.

⁹⁹ J. Damm, Kanaka, lk. 325

koovus tuleb jällegi lagasi, suundudes
 üle Havai saartele. ¹⁰⁰

Need siserändajad, koolimata oma
 racondust intellektuaalsel tasemel, olid
 kriija rahvas. ¹⁰¹ Seda tõstavad kriija
 tööriistad, millised kaunistid põlimesel
 veel viimede eurooplaste ilmumise ajal,
 kase on leida ühtki eluviisist kriija
 kultuuri aastatel 500 ja 1100 m.a.j. välja
 arvatud ehk n. kuuks deaailmas ehk
 Americas. ¹⁰² Kuni Amerika avastamiseks
 kasutati veel viisid tööriistu. Grandina
 olid tuntud kuld, hõbe, vähesel määral
 pronasi, kuid neidest ei valmistatud
 tööriistu.

Indiaani kultuur oli tol perioodil Põhi-
 meeria kultuurile kõige lähedasem, lähe-
 dasem igal juhul kui läänes olevate
 tumedanahaliste melaneslaste ja tustaa-
 lra rahvaste primitiivne kultuur. Veelgi
 kaugemal oli Indoneesia ja Aasia, kus
 kirvaeg oli ammu möödas. ¹⁰³

100 Thompson, *Shopexu nymu...*, lk. 391.
 vt. kaartnr. 2.

101 Völcernunde ..., lk. 302.

102 Kuyerdahl, "Kon - Tiki", lk 19.

103 samas, lk. 219.

Ei saa oletada, et poliineslased oleksid
 mõju avaldanud ameerika indiaanlas-
 tele, või nagu on püütud väita, Aasia
 rahvastele. Seal oleksid nad ~~ast~~ mitu-
 rüüred. ¹⁰⁴ 12-13. saj. 12-13. saj. siid poli-
 neslased omav meresõidusõrku tippul, neil
 olid suhteliselt suured navigatsioonilised
 teadmised ja tõesti, tol perioodil avalda-
 sid nad mõju kätte Horoonia idaal-
 dele. ¹⁰⁵ Neid mõjusid on võimalik kindlaks
 teha. Arenenud Indoneesia kultuurile,
 mil enam aga peruuksale, kes elasid
 suurtes liitudes, kus rüüd harrasid
 võimule tulema - neid nad oleksid val-
 valt suutnud unustada oma kultuur-
 iliste saavutustega. ¹⁰⁶

On kindel, et poliineslased said
 oma kultuuri Peruuks, mille aga vastei-
 fidi.

Kui poliineslased oleksid tulnud
 vanast maailmast itta, siis oleksid nad

104. Keyserdahl, American..., lk. 220.

105. Samas, lk. 219.

106. Samas, lk. 220

Peruuksse jõudnud oma teekonna lõpetada.
 Kui nad aga tulid teistest suunast ja
 läksid ookeanile Peruuks, suundudes lõunale,
 see juhul lahkusid nad kaalt välgärannu
 algetaipile. Ja tõesti, see periood on algetaipis
 Polüneesia ajaloos. I sajandil, kui esimesed
 aasialased asustasid Polüneesia kaugpoolseina
 saare, Lihavõttesaare, rääkisid, et nad
 tulid idast 57 inimpõlvu enne viimase sajandi
 vahetust. See asustus vastas meidugi kha-
 brite genealoogiale ja seda võib umbkaudu
 dateerida inkaide-else perioodina, millel
 olid sellesid kultuurid nagu Chavin
 ja Tiakuanaco.

Inkad said Peruuks võimule umbes 12-13
 saj. Polüneesia asustajad rändasid välja
 5 sajandil - järelikult ei tohi Polüneesia
 kultuuri võrrelda inkaide kultuuriga,
 vaid inkaideelse kultuuriga. ¹⁰⁷C¹⁴ meetodi
 abil on kindlaks tehtud, et Peruu kultu-
 ri vanus suurem kui Polüneesia asustajate su.

Tiāhuanaco periood langis kokku Lohavõtteaare rüüstamisega. Asustajad tulid Peruuist, kus sellel perioodil olid väga segased ajad. Lohavõtteaare pärimus jutustab, et nende esivanemad Kote-Matua ja tema kaaslastel põgenesid kõrbelisel kaldalt võimsa vaenlase eest läände.¹⁰⁸

Kõrgeks arenenud mees, väga arvatakse Peruu rüüstajad, ei leia me mees, mida kirjeldas Kote-Matua. Mees, kes suudab taimed täpselt kõrbed ja ei saja talleag; võhma. Talol on tohedad uude ja kõrge taimestik kasvab, et suudab kuumuses uuesti kõrbed.¹⁰⁹

„Sama teooria kaitsejad väidavad, et Kote-Matua tuli Läänest juhtides päikeselõunast. Marquesassaarte kliima vastab legendis kirjeldatule. Helyerdahl on tulin Marquesassaarte ja Peruu kliimaga. Seal valitsevad idapassaadid. Saare idanõlvad on kaetud lopsakate vihmametsadega. Läänenõlvad on kerrad ja kirsed

¹⁰⁸ Helyerdahl, American..., lk. 222.

¹⁰⁹ Samas, lk. 213.

koogu aeg, päris ei võrnta persoodiselt saare taimestikku.¹¹⁰

Põrnu kultuuri kõige märgatavamad jäljed on liharõttesaarel. Heyerdahli tähelepanu võitsid tohutud kiviseepid ja astmelised püramiidid Lõuna-Ameerika Titiaca järve ääres. Need on väga sarnased Polüneesia Pitcairnil, Marquesassaarte ja Liharõttesaarte omadega. Tägas hoidlikumalt on need kultuurisaarutused Polüneesia keska ja edelaosas esindatud.¹¹¹

Suured kivifiguurid olid ilma jalgade ta, iga figuur lõppes vundamendiga. Kiviseepide talje oli kaunistatud väega kõrke seepid, väga arvatud üks, olid meessoost.¹¹² Liharõttesaarel asuvad seepid on üksteisele väga sarnased ja stiililt on karastunud ainult selle saarele.

Kiite kuseil maailmas ei ole selliseid seepid, ainult Ameerika keska ja-lõunaosas, Suurki-kest Põrnueni on mahajäetud, kivist kolossaal- seid inimfiguure. Läänes, Hassali lähedal asuvad saartel, taolised kiviseepid puuduvad.¹¹³

110 Heyerdahl, American... lk. 214.

111 Heyerdahl, „Kon-Tiki“... lk. 19.

112 Keesegasi, Sky-ang, lk. 85.

113 samas, lk. 106.

Kuidas rajati need kujud? Milliste vahenditega
 suutsid keolitselisel tasemel olevad inimesed
 transportida neid raskisest kohast kilomeetrid
 eemale? Kust tulid kiviraujad? Ekspeditsiooni
 tulemusena laendas Heyerdahl uue saladuse.

Esmaajones uuris Heyerdahl pärimusi, mis
 olid seotud saare nimega. Lihavõtteaareks
 nimetavad saart hollandlased, kes ta 1772 a.
 Lihavõttepühade ajal avastasid. Saart nimetati
 algselt Lapa. nii s.o. „Suur Lapa“. Lääne
 pool asub „Väike Lapa“, kust on säilinud pä-
 rimusi, d rahvas tuli sõna „Suur Lapall“ -
 järelneult idast. Saart seeluti veel „Mata-
 -Kite - Rani - s.o. Saar (mis) vaatal Taeva (pool) 114
 Rani all mõistetakse mitte ainult taevast vaide
 ka algkudemaad. Saare nime rõõb pöördada
 Ameria päristoluga olevas, sest ette Lihavõtte-
 saare vastas on koht Peruus, mille vana
 nimi oli „Mata Rani“, mis poliinussa ke-
 les tähendab „Taeva silm“. Vaevast saab
 siin tegemist olla lihtsa konnusatuse
 ga.

114 Heyerdahl, „Kon-Tiki“... , lk. 173.

Polüreesia saarterühma saared on üldiselt
 kultuuriliselt ja etnograafiliselt ühtsed. Tiini
 on igal saarel omapäraseid jooni. Üheks selli-
 seks omapäras on pärimus „pinnakõvadest
 ja lihkikõvadest“. Pärimused jütustavad, aga
 ka pildid ja skulptuurid kujutavad pi-
 nna- ja lihkikõvadega inimesi. Legen-
 dil pinnakõvadest on palju variante. Enom-
 levitud on variant Iko kraavis ja sellest,
 et saarel elas vanasti kaas rahvast nn.
 „kannu upe“ ja „kannu momano“:
 „pinnakõvad“ olid energilised ja rajasid kiv-
 kuppide ja toredaid kivikõlki. Nad kändi-
 sid ka „lihkikõvade“ tööle. Viimased tõstsid määme
 ja põletasid Iko kraavis „pinnakõvad“. Selles
 pärimuses on palju tõtt. Tõepoolest oli saare
 idallas kraav, mida peeti looduslikuks.
 Kaevamisel selgus, et kraav on täiesti loomulikult
 rajatud, sellest andis tunnistust paus lül- ja
 tahmakihid ja penasid põleud pinnas.

Pääses ühe „pinnakõv.“ õvoroina. ¹¹⁵ Kui Kleya-
 dalli ekspeditsioon saabus saarele, pinnas-

sid on saareelanike sõnad „pikkõrvadet“
 põlvkonnas. Saare tised elanikud austasid
 neid. Nad elinesid välselt tistest, kurg; si
 toimunud tugev segunenine. „Pikkõrvade“ ei
 heledam naha, punasid juused ja väga
 konapärased näojooned.¹¹⁶ Võrreldes seda pä-
 rimust Peruu inssade pärimusega, on tõenäo-
 line, et need elid need samad „pikkõrvad“,
 kes jätsid Andidele maha tohutud arvukujid,
 enne kui nad maalt lahkusid peale Titica-
 ca lahingu.

Nagu espool mainitud on taolisi kujusid
 Lihavõttele ja veel mõnel idapoolul saarel
 kaalt leiti kujusid, mis olid nõnda sarna-
 sed inssade Peruu kujudega, et tundusid
 lausa ühe ja sama meistri tööna.¹¹⁷

Väljastava vaarusel selgus, et Lihavõtte-
 saare ajaloss on elnud kolm etappi:
 I etapil ehitati kive ja templeid, milledest
 on säilinud vaid varemed. II etapil raiu-
 ti kolonaaalseid kivikujusid. Need tööd
 jäeti ära järele, nagu elssid kivivahetu-

116 Keisergas, Sky-ary, lk. 314

117 Samas, lk. 105.

rid kuhugi põgenenud. ¹¹⁸

Seinad, mis moodustavad nn „ahelid“, kuuluvad saare kultuuri varasemasse perioodi ja meelitavad tugevasti klassikalisi siine vanade incode juures. Andides. Selliseid seinu ei leida Polüneesia saaresticust läänes asuvatel saartel. ¹¹⁹ Hiljem on need seinu ümber ehitatud, aga hilisemad ehitajad ei ole vällanud vanade peremeeste ehitusstiili.

II etapil raiuti korraldusse, tärnkeid peenus Piticaca järne ääres olevale. Kõha ümber antses vöö - pärnejumala müstilise embleem. ¹²⁰

Jääb üle põhjendatult arvata, et raiumiskunst koos raskeritiga tuli üle Vaanuse ookeani Amerikast.

Nal üas tähelepanu vanade „ahelid“ kohta: „Pastis, et päine keelal täpselt otsese nurga all keele võimsa, incode stiilis ehitatud seinaga. Inmad ja nende ulkärjad seid pärnekeemardajad ja meestid ehitatud observatsioonid sundisid neid jälle meenutama vanu ehitusmeisterid Lääne-Ameerikas. ¹²¹

118 Xeiupgan, Axy-axy, lk. 101.

119 samas, lk. 105.

120 Heijurdahl, „Kou-Tini“... lk. 172.

121. Xeiupgan, Axy-axy, lk. 223.

III dapp oli sõdade ja inimtüüjate ajajärel
mis teigi lõpu pirinajate ajastule.

Toredate tuluete ajastu algas ääri ja lõp-
pes ääri, ei ole raha ningid arengu jälg-
se tõendab kõrge enam, et kultuur on mee-
jalt sisse toodud. ¹²² Kes võisid olla kultuuri-
toojad?

Keyerdahl on põhjalikult uurinud
istmete eurooplaste reisikirjeldusi põlvnees-
laste kohta. Koira need kinnitavad ühte
ja sama - avaldatuse imestuse sulle üle,
et paljudel pärismaalastel on hele, peaae-
gu valge nahk ja neil kannab habed. Pere-
kondades, kellede liikmetel oli hele nahk,
erines punanäid ja isegi blonde juukseid
ja silmad olid heledad, sinakashallid. ¹²³

Nend punajärsud indiviideid trans-
tarrid ise, et nad põlvnevad valgetest
jumalatest, kes olid suure isimesed pealikud,
naagu Tiki, Tangaroa, Kane. Polineesia
traditsioonid räägivad Tangaroa heledatest
lastest. Eriti on Polineesias levinud pärimus

122 Keyerdahl, "Kon-Tiki", lk. 165.

123 Samas, lk. 20.

jalavast Kon-Tixist, kes tulnud oma sugulase
 ducega Purait. Pura oli seal, kust tõusis päi-
 ke. Kon-Tixi tuli „pae-paega”. Nõnda nime-
 tatakse Püüneesias parvesid. ¹²⁴

Vanade innaade pärimus päneskuningast
 Viracochast, mille algne nimi oli Kon-Tixi
 või Illa-Tixi, s. t. Päine-Tixi või Tuli-Tixi.
 Ta oli valge meeste ülempreester. Algselt oli
 Viracocha tiitel, teda nimetati enne itine
 nime nimelast. Ta oli juht, kultuuriteoja.
 Viracocha nägu oli valge ja pika habe-
 mega. Illine on ta kõrvides legendides. ¹²⁵

Viracocha olevat teinud Tiakuaracos
 kõik kivikujid inimeste jaoks, keda ta kaval-
 senud ümber. Kui kujud valmis, lõi ta need
 laiali kanda. ¹²⁶

Kui esimesed eurooplased külastasid
 inkasid ja püüdsid teada saada, kes need
 need suurepärase chituse loojad, siis neile
 jütustati, et kivi-frügersid elid seal juba am-
 mu enne innaade tulenut. Nad chitased
 kõin need toredused ühe õoga. - nõnda näi-
 gik valgetest kultuuriteojast.

124 Heyerdahl, „Kon-Tixi“..., lk. 265.

125 Heyerdahl, American..., lk. 233

126 samas, lk. 233

Neid valgeid hahemega mehi ei vähe. Kaal
nõuget kokkupõrget lõssid nad alla mere
äärde ja laskusid lääne suunas. ¹²⁷

Legendid on sarnased. Sama pääseskuiõngas
Kon-Tiki, kes rändas Peruuist läände, saabus
Polüneesiasse idast, kus teda hästi tuntakse
ja oma esitaks peetakse. Polüneesias peetakse
Kon-Tikit ja ta järeltulijaid kaelse kultuuri
raajajateks - need ongi need „pikkkõrvad“,
kes rajasid kiigekujund valgele rannale
omaste hääjoontega ja pinasüntaated
kõrvadega. Kasuete kõrvakõrguste ronnkine,
mis kõrvalestad kuni õlgadeni välja venitas,
ei tuntud Marquesassaartel ja Borneol.
Silliseid kõrvakõrgust kandnud ka vanade
peruulaste valitsevad liikmed. ¹²⁸

Kes need punapäised hahemikud täpselt
olid, ei ole teada. Peruus on lähimused nende
elata suures osas unustatud. ¹²⁹ on raud
nende poolt rajatud suurepärase kultuur.

Kreeka mütoloogias ja põhjamaade
saagades on sageli ajaloolist tõde sisaldanud,

127 Heyerdahl, American ... lk. 231.

128 Kieipgan, Aty-aty, lk. 374.

129 Heyerdahl, American..., lk. 221.

nikes ei võies seda illea Polüneesia pärimus-
tes, cui on teada, et Polüneesias austati väga
ajalugu: "... ajalugu ei sama, mis religioon." ¹³⁰
Ja see kinnitab polüneesia perekonnasaagades
esinevate nimede täpne kokkusattumus eri saarte
vahel samadel aegadel, et need on väärtus-
likud ajaloolised materjalid. Nende melle-
pidamises kasutatakse sõlmrõõru, kirje elkäija
ja mnemotekhniline abivahend arvutamises ja
registreerimises, ne on tuntud nii Polüneesias
quipoha kui ka Peruu quipue ¹³¹ ¹³² nime
all.

Naagu alguse nimetatud, toimees Polünee-
sia terie asustamine 12. sajandil. Need elid
ilmusid Lõhkarõõraare kolmanda perioodi
vajajad, need tundevõime naha ja mus-
tade juustega hilisemad tisserändajad
kes tules Kasailt kaudu Lõde-Ameerikast,
segunesid esimeste ambaalega. ¹³³

Heijerdahl ei väita vastu, et nende hõlde
nähtuvalt kunagine kodumaa väga
varajase ajal võis illea Indoneesia, ajana

---

¹³⁰ Heijerdahl, "Kon - Tiki...", lk. 18.

¹³¹ Kleeppan, Mopekue ny nu..., lk. 390.

¹³² L'ys, Indiaani raamat, lk. 22.

¹³³ Heijerdahl, "Kon - Tiki...", lk. 14.

pidada tegema euskil peema peatusse,
 teisiti ei saa seletada muut kronoloogilist
 lõhet, mis valitus Indoneesia ja Polüneesia
 neoliitilise kultuuri vahel. ¹³⁴

Skite ainult see suur ajaline tükenein
 vardi ka pagid teised tegurid näägivad
 polüneeslaste tuleku kätte Vanast Maa-
 ilmast.

Üheks sellisens teguriks nende antropolo-
 giliste tunnuste kõval on veregrupid.
 See on Heijerdahli üks kõige kindla-
 matest argumentidest. Veregruppide järgi
 ei saa polüneeslastel olla malai või ka-
 ju aasia rahvaste otsesest järglastest,
 kuna nende veregrupid on liidelt erine-
 vad. ¹³⁵ Veel mõned aastad tagasi tunti
 helgi veregruppi: A, B, AB ja O gruppi.

Raegu on teaduses arvameesed, et nende
 gruppide kõval on veel teisi veregrupe
 - M, N, MN, P jt. Veregruppide küsimus
 ei ole teaduses veel täielikult lahenda-
 tud. Ometi on ta väga oluline faktor
 Uurimise antropoloogilise tüübi määrami-
 sel.

134 Leisepgen, Skopene ryms..., lk. 391.

135 Samas, lk. 389.

„Veregrupid paistavad nüüdsest peale geneetikale kui parimad näited inimeste pärikkusest, kuna nad antropoloogide seas õpetavad inimeste rasside diferentseerumist ja sugulust. uurimine on selädi kergendatud, et neid ilma vaevata suurele arvule indiviididele võib laiendada.“¹³⁶

Veregrupid aitavad tõutada, kust õieti lähtes polüneeslaste arestus. Veregrupid on püüvad, neetudes väga pika aja jooksul.¹³⁷

Üldiselt esineb A grupp kõige enam Euroopas. Ida pool suundudes muutub domineerivaks B grupp. B ja AB grupid on levinud Lõuna-Asias. Indoneesias, Melaneesias ja Mikroneesias on B või AB grupp. Puudub O ja A grupp.¹³⁸

Vereanalüüseid on Heyerdahl püüdnud võimalikult puhtaverealistelt polüneeslastelt teha. Andmed, milleid Heyerdahl sai veregruppide uurimise tulemusena, aitavad selgitada polüneeslaste saabumise teed ja nende subteenist raskes saartega.

¹³⁶ P. Mourou, Die Blutgruppen, „Der Mensch und das Leben“ Jena, Leipzig, Berlin 1966, nr. 39

¹³⁷ Heyerdahl, American..., nr 86.

¹³⁸ samas, nr. 87.

Tahitiil on AB - 0,81%

B - 4,83%

Kmset on mõne avaldamise kogumise eurooplaste ja hiinlastega. ¹³⁹

Tahitiil ida ja lääne suunas AB ja B grupp püüvad täielikult. Saarte elanikel on domineeriv ras A või O grupi veri.

Sama saarel on B grupp vähemal arvul esindatud, kmset on see Melaneesia mõji. ¹⁴⁰

Veregruppide jaotus sobib täielikult rännetasovalle, mille järgi varasemad Polineesia asuvad, millele püüdes B rühm grupp suruti ida poole ja asendasid lääne poolt tulnud asustajaga, millel oli B grupi veri. See peab õige, arvestades, et maa on kõrge hiljem Mus-Ida-Ida rännanud, neil püüdes B grupi veri. ¹⁴¹

Kooli professor B. Lundman oma raamatus "Geograafiline antropoloogia"

139 Keyndale, American..., lk. 89.

140 Samas, lk. 90.

141 Samas, lk. 90.

annab tallevaate alleelide (geenide paarmik, kuna geen üldab tere geni olemasoleu) osast inimese antropoloogilise tüübi määramiseks. Alleelid annavad teavetust rahvaste algse põlvkonnast kohta, hoolimata ühendusest, jäävad alleelid ühe või tere rassi vee spetsiifilisteks. ¹⁴²

Alleelid p, q, r - nis vastavad veregruppidele järgmiselt:

qq - B/B

pp - B/O

pq - A/B

rr - O/O

Asias esineb alleel q, vähese määral alleel p. Polineesias. Polineesias alleel q mujal puudub täielikult, v.a. tšaneesias vähese määral. Esineb peamiselt p ja r alleel. ¹⁴³

See on oluline argument „aasia“ teooria vastu.

Peale veregruppide on veel mitmed argumentid, sigade, kanade, kalansüüridega

¹⁴² Lundman, Geographische Anthropologie. Rassen und Völker der Erde, Stuttgart 1907.

¹⁴³ Oamas, lk 28

praatide enimine Polüneesias, peale selle veel kivapüü, banaanid, suhkururoog, jams, taro - kõik aasia kultuuri elementid, tundmatud Ameerikas.¹⁴⁵ Polüneesia asustamiseks vanast maailmast võib siiski kahtluses kehtimises ennem vastuvõetavate kui põlvkondade teha.

Melaneesia ja Mikroneesia kultuuride lähedust, mida „Aasia“ teooria pooldajad, kes väidavad, et migratsioon Polüneesiasse toimus suhteliselt hiljuti, on püüdnud tõendada, on saanud küsitav.

Esiteks on Melaneesia asustus palju vanem, kui Polüneesia oma ja need sarnasused, mis võivad viidata polüneeslaste kauaajalise viibimisele Melaneesias, tegelikult juuduvad. Melaneeslased ja polüneeslased erinevad tugevasti ka oma antropoloogilise tüübi poolest. Nad on hoopis tumedama nahaga ja kränsmis juustega, domineerivad rühmadidest P₃. Ka mikroneeslased erinevad oma antropoloogiliselt tüübilt (tugev indoneesia element) ja rühmitilt.¹⁴⁶

145 Kupperman, *Shopenus nymu...*, lk. 387.

146 Kupperman, *American...*, lk. 15.

Kas on oleud võimalik polüneeslaste vahetu migratsioon Indoneesiast üle Mee Guinea?

Indlička ja teiste teadlaste viidetele selle kohta et no. kollakaspruuni nahavärviga Indo-Ameerika rass, mis tekkis Ida Aasias, levis Lõunasse, Indoneesias, aga ka põhja poole mööda Ataria rannikut.¹⁴⁷ Seal levis ta Looale Ameerikasse.

Põhja-Ameerika loodes osas on see rass põhjalikult muutunud. Kõige kollakaspruuni rassi puhtamad esindajad pole enam mujal leidu kui Lõuna-Ameerika džunglites ja isoleeritud suguharude hulgas Indoneesias. Malaiidest erinevad nad antropoloogilise tüübi poolest täielikult.¹⁴⁸

Malaiidased on kasvult väikesed, nagu see on üldiselt ilmseliseks kollakaspruunide tüübile. Polüneeslaste on pikakarviseid. Lõikarõtkesuurus on keskmise kasv 173,82 cm, Karail 169,51 cm. Teistel saartel

147 Lips, Indiaaniraamat, lk. 21.

148 Heyerdahl, American..., lk. 18.

cõrgub pesemine kasv nende mõõtmete vahel.
149

Esimesed eurooplased, kes saarel käisid, kirjeldavad polüneeslasti järgmiselt: „naharõõru on neil pruunikas, kispaanlastele sarnane, huuled pole paksud ja ka nina pole lame juuksed on raskapruunid. Kõrvad on nad pikad. Kehaehitus on harmooniline ja tugev.“ 150

Üldiselt pole polüneeslased ühel ja samal saarel tüüpilised ühendid. Nõnda ühe nende naharõõru on väiksem, ku ka nende juuste võim väga mitmekesine. Sullivani poolt teostatud juuste analüüs tulemuseks võib öelda, et polüneeslaste juuksed on sarnased nina chitusele ja värvilt eurooplaste omadele. Igale juhul erinevad nad tugevasti malaiilaste tamedastest, singetest ja karmidest juustest. 151 Malaiilastel puudub hane. Polüneeslastel ei ole.

Vaevast saab tõmmata paralleeli malaiilaste laia madala nina ja polüneeslaste kotkarinade vahel. Polüneeslaste nina kõrgus ületab teiste rahvaste nina kõrguse,

-
- 149 Heyerdahl, American, lk. 21.
150 samas, lk. 18.
151 samas, lk. 21.

väga arvatud Amerika indiaanlaste
 niqharudel. Isifaalne indeks malaiilastele
 on üle 80, poliineeslastele alla 80. (Poliinees-
 laste pea kogu on variceres - vt. II ptk.)
 Kui nende kahe rahva vahel keeliline side
 ka kunagi olemas oli, siis väga aegmü-
 lanne, kui toimus malaiilaste ränd Sa-
 siast Indoneesiasse. Molai keeles on veel
 sanskriti sõnu, poliineesia keeles need
 puuduvad.¹⁵² Nõrge ainult füüsiline tüüp, vort-
 grupp ja keel vaid ka kultuur on sarnane
 asustuskõikimise otsustamisel. Poliineesia saarte
 kultuurivaheldus ei ole kuigi paks. Asustus oli hili-
 ne. Seda võib järeldada ka poliineesia pe-
 revõnnaaegadest. Poliineeslaste ühine keel
 ja kultuuriline ühtsus - see on tõestiselt
 hilisele asustusele. Ürsterest nõnda isolee-
 ritud inimgrupid ei oleks suutnud pika
 aja jooksul seda ühtsust säilitada.¹⁵³

Poliineesia kultuur on neoliitiline. Rauda
 okeaanias ei tuntud, kivi nad polenud
 raudsulatuskunsti unustanud, sest massiide
 juures moa-moad sisaldasid kullaal-
 tavaid püüdeid.¹⁵⁴

152 Damm, Kanaka, lk. 321.

153 Heysdahl, American..., lk. 39.

154 Samas, lk. 40.

Polineesia puudus keraamika, kangastööd ja ratas, kõik need kultuurilised omadused olid tuntud malaiilastel.

Polineeslaste pärimused jätustarvad alg-
kodu maad Havaiid, millest nad saageli
kõlastasid. Eriti rikkalikud on Uus-Me-
emaa traditsioonid, kuidas uivaremad
Havaiid neile kulla tulid. Need külas-
käigud olid peale maoride immigratsioo-
ni Polineesiasse. See oli umbes XIV saj. m.a.j.
Havaiid on samastatud Jaavaga.¹⁵⁵ See teo-
ria oli vili levinud 19. sajandil, kuid
ka tänapäeval pole ta täielikult külja-
tud. Väga raske on siiski tõmmata pa-
rallele XIV saj. Jaava ja Polineesia
kultuuride vahel. Jaaval oli ammu
juba raud tuntud, tal olid tihedad
kaubanduslikud sidemed Vana-Maa-
ilma tsiviliseeritud riikidega. Malai kul-
tuuril on tugev India ja Hiina mõju.
Need suhted eksisteerisid rohkem kui
1000 aastat enne kda, kui maorid
kolastasid oma reisid Havaiiki ja

---

¹⁵⁵ Heyerdahl, American..., lk. 41.

Uus-Huimaa vahel. ¹⁵⁶

Kuina polüneeslastel puudus kontakt malaiilastega, rääkimata vahetust emigratsioonist, üli ka India ja Hiina kultuurid polüneesia kultuurile mingit mõju avaldanud vastupidiselt H. Damm'i väidetele ¹⁵⁷

Indoneesias tehti juba varakult pott-sepakandi, tehti varem kui rauda. Pottlepa-kunstid teendsid juba protoaustraallased (vt i pt) Tuntud olid ka kangasteid. Ratas oli tuntud Jaavas ja Kagu-Asias juba mesilõõnõõnise alguses või veelgi varem. ¹⁵⁸

Asia - austraalia kultuuridele omane rahasüsteem - rahaühikuteks kasutati kive, teokarpe ja matte, puudus Polüneesias. Melaneesias ja Melaneesias oli vastav süsteem tuntud. ¹⁵⁹

Niist näidetest võib taha kars järeldust. Polüneeslased laekusid Aasiast enne kui kõiki need kultuurid lemmendad seal kasituselle võeti või nagu Te Rang. Hiroa väidab, nad unustasid pika rännuaja ja vastavale tingimuste puudumise tõttu need kunstid.

156 Heyerdahl, American..., lk. 40.

157 Damm, Karaka, lk. 321.

158 Heyerdahl, American..., lk. 47.

159 samas, lk. 47.

Poliinesias oli olemas punnill, millest
 oleks saanud niist kududa, selle asemel
 aga valmistasid nad tapat. Tõenäolisem
 on see, et nad kunagi ei ole tundnudki
 kangasvõtmist ega pottepakumist, sest
 Poliinesias leides ju tavi. See osuus oli ju
 liiga vajalik ja lihtne, et teda lihtsalt
 ära unustada. ¹⁶⁰

Poliinesias olid küll hõlmatatud teed,
 kuid puudus raud, seegi see tõna puu-
 des eelist, mis oleks pidanud ju säilev-
 ma oletatava migratsiooni lõtku Indonee-
 siast, kus seda tehti. ¹⁶¹

Võib järeldada, et poliineslased lahnes-
 sid vanalt Maailmast varase ajal.
 Poliinesia aga arestali suhteliselt hilji-
 li. Vahepeal on piken ajavahemik.

Kui poliineslased sel ajal Melaneesias
 või Melaneesias viibisid, siis
 ei võtnud nad kätt üle kangasvõid
 ja keraamikat. Põle märgata ka
 melaneesia küübi mõju poliineslastele,
 nende vrees puudub Melaneesias ja

---

160 Hlyrdall, American..., lk. 44.

161 samas, lk. 45.

Mikroneesios domineeris B guapp. Ei tohi unustada hoovusi ja tuuli. Need on meenutatult idast puhunud. Kuigi okeania asuvad olid harvad meretõitjad, tuli neil omeli loodusjõudude mõjuvõid arvestada.¹⁶²

"Savia" teooria pooldajad, ca Hiroa, väidavad Polineesia ja Mikroneesia kultuuride mõju üksteisele. Polineesia kultuuri mõju on tuntav vaid Gilberti saartel mis on idapoolsem Mikroneesia saarestik. Läänes on Indoneesia mõju - kangasteljed, buteli närimine, perraanika. Keskosas on ala, mis on naaber kultuuride mõjudest vaba.¹⁶³ Kõikisema mõjuga on ilmelt tegemist, mis on tekkinud vastastikusel suhtlemisel.

Tähtis koht on Okeania rahva kultuuris paadil. "Savia" teooria pooldajad toovad oma teooriat tõestava faktuurina ära sarnaste kalanssiidega varustatud paatide kasutamise Indoneesias ja Okeaanias.¹⁶⁴ Lühike tükk nende paaditüüpide

162 Heyndahl, American..., lk. 56.

163 samas, lk. 54.

164 samas, lk. 60.

vahel olulist vahet taha. Üle kogu Indo-
neesia kuni Uus-Guineani kasutati
topeltbalanssiiri. Järel võeti keltine paa-
ditüüp kasutusse $\overline{XIII} - \overline{IX}$ saj. m.a.j, Hagu
Aasias alates II saj. e. m.a. ¹⁶⁵ Ühe balanssi-
riiga paadi erinevne peasegu puudub.

Topeltbalanssiir puudub täielikult
Melaneesia paatidel v.a. Indoneesia ja
Melaneesia piirialadel. Melaneesia paat
on levitud küllalt hilisel ajal ka Polü-
neesiasse. Kuna balanssiiriga paati ei
tunta Uus-Meremaal, ei saanud see
melaneesia paaditüüp levida Polünee-
sias enne $\overline{XIV}$ saj. Nimelt toles peruo-
dil katkestasid masovid oma välustus-
tõided. Polüneesias ¹⁶⁶ Sellega seletub ka
see, et masovid ei tundnud ei siige
ega kane, kes ilmselt koos paadiga
Melaneesiasst Polüneesiasse toodi. ¹⁶⁷ Nud
Keyrdahli argumendid on küllalt piis-
avad, et under ükanta hüpotes nagu
oleks polüneesia migratsioon Melaneesia
caudu Indoneesiasse toimunud.

Veelgi nõrgemini on tõestatud migraat-

165 Keyrdahl, American..., lk. 69.

166 Samas, lk. 65

167 Samas, lk. 65.

sioon Mikroneesia saude. Te Rang: Kirca
hüpoteesile polüneeslaste ränne kohta täsi
Mikroneesia, veel järgmised vastuväited.

Polüneeslast ei saanud olla teel
Mikroneesia saude väga pika aja, ja
erimpölvide jookne nagu väidab Kirca,
(vt II ptk) Mikroneesia pole vastavaid
tunnistusi palüneeslaste arvestusest (köögi-
jätmed ja tekarbid) Atollidel peendub
nullarvilt, et mineviku saladuse varjata.
Paljud atollid on väga väered ja üld-
lasti alus toidega rannet: kinnised. ¹⁶⁸ ja
Mikroneesia korallid ei moodusta sugugi
„katkematu saareahelat“. Palau saar-
tehel asub 400 miili kaugusel Filipi-
nidest ja umbes 250 miili kaugusel kuu
Guinea läänepool. Polüneeslaste on
kuu Guinealt veel 400 miili. ¹⁶⁹ Mikroneesia
koralliatollid on oma madaluse tõttu
kaunis raskest märgatavad (vt ptk I)
ja lõpuks jällegi tuuled ja koormed.

168 Kufordahl, American ..., lk. 67

169 samas, lk. 55.

1949. a. toimus teaduslik konverents, kus arutati Okeania küsimust. Te Rang: Hiroa oli vastu rääkivate argumentide tõttu sunnitud loobuma oma hüpoteesist, mille järgi migratsioon Polüneesiasse toimus läbi Mikroneesia Indoneesiast. ¹⁷⁰

Hiroa küsimuse kohta B grupi monogamse iseneuse kohta Polüneesias, vastas Shapiro, et: „See on kontakti tulemusena Mikroneesia ja Melaneesiaga.“ B vergrupi puudumine Polüneesias üldiselt, et see tuleks pidi toimema enne seda, kui mikroneeslased oma saared asustasid. See ei sobi kronoloogiliselt. Kui polüneeslased läksid Mikroneesia kiirelt, milline argument ei vasta Hiroa teooriale (vt. 4 ptk) nõnda, et nende veri jäi mõjestamata, siis pidid nad omeli Hawaii rannikult tulema, seal on aga valitud B grupp, nõnda nagu Mikroneesias ja Melaneesias. Lühikesel määral õnnestus mikroneeslastel lahkuda Hawaii idarannikult oma-

---

170 Heyerdahl, American..., lk. 68.

des B gruppi vord, kui polüneeslastel lah-
kused neist hiljem ilma B grupita? ¹⁷¹

Polüneesia aga asustati esimest korda 5 saj.
m.a.j. ja mitte varem.

Ei esimesel ega ka teisel migratsioonil esita
Polüneesiale ühtegi me küllalt tõestusmater-
jali Vanast Maailmast.

Tuleb pöörduda uuesti Uue-Maailma
poole, niiid ega juba pool sajandit
hiljem, sinna kust lähtus Huyerdahl'i järgi
teine, hilisem siireränd Polüneesiale.

Skõnede kultuurillementide vahel on nii
suur sarnamus loode-Ameerika kultuur-
illementidega, et tuleb üldada väga
tiheda kontakti olemasoleva sahe maa
vahel. ¹⁷² ja oletades, et uus maailm
oli toetuspunktis maori-polüneesia
migratsioonile-avaksse ues ränditel,
mitte ega uued asustusallikad. ¹⁷³

Nagu Polüneesia rõnda ka malai-
iin lähel tagasi kontinentaalsile Ha-
viale. Polüneeslastel ja malailastel on ole-
mas teatud rudimentaarsed tunnused

¹⁷¹ Huyerdahl, Ameerika... , lk 68.

¹⁷² samas, lk. 74.

¹⁷³ samas, lk 77.

varasest kontaktist. Põhjoõhineeslastel tek-
 kusid Ida-Hasiast enne, kui seal sed
 kõrged tsivilisatsioonid väga arenesid. ¹⁷⁴
 Sarnas ajas hakkusid seal ka ameerika indiaanlased
 Selline teekond nõuda Ida-Aasia ranni-
 kut kuni Lõode-Ameerikani ja sealt Euro-
 õppu hooare kaasabil üu Hawaii Polü-
 neesia, aitaks seletada seda pikka aja-
 vahetust, mis tekkis Kagu-Aasia ja Polü-
 neesia kultuuride vahel. ¹⁷⁵ Need väikesed
 koreani näidurid pidid leidma hea
 maatumiskoha. Põhja-Ameerika ranna-
 joont vaadeldes on kelleis kohas Lõode-
 Ameerika Briti Kolumbias, Vancouveri
 saarte juures. Siinsed elutingimused olid
 sobivad uudele asukatele.

Iluyrdale sellest, et koguda tõestis ma-
 terjali Lõode-Ameerika indiaanlaste ja
 polüneeslaste kohta, elas peale aastast Polü-
 neesia viibimist ka ühe aasta indiaan-
 laste hulgas. Antropoloogilise tüübi poolest
 on polüneeslased ja kwakiitli ja
 salish indiaanlased Vancouveri
 saarilt väga sarnased. Neil on samuti

174 Iluyrdale, American ..., lk. 77.

175 Samas, lk. 196

helle nahk, näojooned on väga eursopalikud, on märgata ka mongoli rassile iseloomelike jooni. Viimased iseloomustavad ka põlisesid hilisemaid sissirändajaid.

Loode-ameerika indiaanlastel esineb tihti kõrge seljaga kotkarina. Nagu see on ka põliseslaste juures. Kontinendile elavad loode-indiaanlased on kasvult küllaltki lühikesed. Saartel on keskmise kõrg. 1.70 cm. Eriti püüd ja harmooniline kehakaitsega on Kwakiutlid ja haidad.¹⁷⁸

Põliseslaste juuste vorm ei väga varieeruv - esineb sageli kastanpruuni ja punanast tooni. Indiaanlastel on enamasti tume ja sirge juus, need esineb ka kõrvall kaldumisi. Suurim indiaanlastel on juuste värv väga varieeruv, esineb sageli kuld-punast tooni.¹⁷⁹ Sellest juustevärvist esineb ka loode-ameerika indiaanlastel. Kalalastel habel i see. Cooki järgi, kui viimane külastas Loode-Ameerikat, rändsid indiaanlased habel jannaselt põliseslastele. Suuradene inders ühtil indiaanlastel ja põliseslastel.¹⁸⁰

177 Heyerdahl, American..., lk. 83.

178 Samas, lk. 85.

179 Samas, lk. 85.

180 Samas, lk. 87.

Jällegi on Heyerdahli heas töetes rahendius veregruppide võrdlemine. See on olulises täen-
duses, kust nähdakse maori-poliineesia
asuvad. Indiaanlastel on põhiliselt
O grupi veri. Ida - Aasias on B grupi veri,
ainult Kirde - Aasias on seroloogide
andmetel O grupp.

On võrreldud hawaii-laste ja loode-
amerika indiaanlaste veregruppide. 2,2% oli
neil B gruppi, 0,5% AB gruppi (Hawaii)
Need andmed ühtivad indiaanlaste ve-
regrupidega. ¹⁸¹

Esialgs arvati et puhtaverelistel indi-
aanlastel peidub A grupp. 1933. a.

Darby andmetel järel esineb
loode-amerika indiaanlastel 12,7% A grup-
pi. A grupi esinemine oli iseloomulik
euroopalike nägudega indiaanlastele
ja Darby arvab, et tegemist on
segaverelistelega. Matson ja teised
seroloogid kätkestasid, et A grupp
on põhja-amerika indiaanlaste hulgas
väga sage. ¹⁸²

181 Heyerdahl, Amerikas... lk. 88.

182 James, lk. 88.

B ayd   uurib 58 oletatava puhta
 vereise   r waniutli   indiaanlase verd

39,7% A gruppi

58,6% O gruppi

1,7% B gruppi

- AB gruppi.

Kui A grupp deis tingitud eurooplase-
 tega segunenisest, deis pidanud 70% ole-
 ma puhtaverisid europlaseid. ¹⁸³

Alleelidest on indiaanlastel domineer-
 ivi r alleel. Briti Kolumbia indiaan-
 lastel on aga samapaeju r alleel kui
 p. q alleel puudub täielikult. ¹⁸⁴

Samangused alleelid olid ka poliines-
 lastel. Inegi professor Lundman väi-
 dab vere koostise järgi sarnasest poli-
 neeslaste ja indiaanlaste vahel. ¹⁸⁵

Kui võrrelda omavahel malaia, poli-
 neesia ja loode-indiaani antropoloogii-
 list tüüpi, siis kõige enam on mongoloid-
 seid jooni malaialatel. Kõige enam eu-
 roopalikke jooni on poliineslastel. ¹⁸⁶

183 Heyeidahl, American ..., lk. 88.

184 Lundman, Geographische ..., lk. 28

185 Samaa, lk. 226.

186 Heyeidahl, American ..., lk. 98.

Maalariid tulid Indoneesase lähi
Kagu-Saara. Ameerika indiaanlased pä-
rituvad ka Saarast. Looke-indiaanlased
on hilisemad siserändajad Uude-See-
lma.

Võrreldes naabri-põlõneelaste ja loode-
indiaanlaste materiaalsit kultuuri on meil
selge, mis si tundnud põlõneelaste kon-
gastelgi, keraamikast ega rasast. Looke-
indiaanlased olid sellel perioodil samuti
teaduslikult tasemele olevad kalapüü-
jad hõimud. Tõõristad olid neil valmis-
tatud kivist ja luust. Sel perioodil tehti
kogu Ameerikas keraamikast v.a. loode-
osas ja lõuna-Ameerika tipus. Kon-
gastelged püüdnud, loodeindiaanlased
valmistanud sarnaselt põlõneelastele
puuastorriid¹⁸⁷. Samuti kui põlõneelaste-
gi, oli loode-ameerika indiaanlastel põhi-
line tõõrist tehnikas, aga mitte
kivis.

Looke-Ameerikas lõjati puust ja
luust välja jämedad puust kaanveid,

---

187 Heyerdahl, American..., lk. 92.

sarnasid kandati laialdaselt kogu Põl-
 reeras.¹⁸⁸ Kaarimäe puudemine avaldas mõ-
 ju Lode-indiaanlaste toiduvalmistamisele,
 ehitati maa-ahjud. Need on sarnased põl-
 reera maa-ahjudega, kes samuti uraani-
 kat ei tuntud.¹⁸⁹

Kõiki sellise materiaalse kultuuri de-
 mente ei võimalda lühõ matit kirjeldada.
 Lühidalt peab me võrdlevalt vaalema Loo-
 de indiaanlaste ja põlreerlaste paate.

Põlreeria peratide esseejid on võttud
 vägispoelt.¹⁹⁰ Põlreeria siidelanemas tüüpi
 balanssiroga paat ja topelkanuu. Topel-
 kanned olid ka Lode-indiaanlastel. Sellise
 kanna on palju sobivam pööradens mere-
 sõitjades kui topelbalanssiroga paadid
 jaavalastel.¹⁹¹

Õnnekkorades deningradi antropo-
 loogide ja etnograafide uurimistulem-
 värdab Heyerdahl: „Nii nagu Põl-
 reeras, nõnda ka Lode-Ameerikas
 pandi kunagi konna kars lootsikut ja

188 Xüppgan, Monemes nyma..., lk. 391

189 Heyerdahl, American..., lk. 132.

190 Samas, lk. 96

191 Samas, lk. 98

caeti "ühise laudadest tehtud teki-
sõitmise aramere. Nende laevade sarna-
sus kahes piirkonnas ei piirdu üldise
vormiga, mõõdetega ... see sarnasus on
kor detailides ... " 192

Lõode-Ameerika indiaanlaste ja
polüneeslaste kultu sarnasus on tiiani
vaieldas, Charles Campbell 1897-98.a. tõi
kõrda indiaanlaste kultu suure sarna-
sus tõtte polüneesia kultuga Läärtada
Okeaania kultu kulla. 193

Lõode-Ameerikas, kui algkodumaast,
võib ka polüneeslaste legend legendaar-
sust Havaikest. Heyerdahl arvab, et Havai-
ki võis olla Havai saarust. Sinna jõudsid
lõode-indiaanlased esimesena ja asustasid
kalt kõik need saared. 194 Pärinuse vosta-
vust tegelikult olu võrrele viitab see,
et Havai saartel puudus see legend, re-
mad peavad endid autohtonsetes.
Teiste saarte pärinused jätavad alg-
kodumaast, mis asus põljas või ühes. 195

192 Kuisepgan, Moperece nymu..., lk. 392.

193 Heyerdahl, Amerikan..., lk. 155.

194 samas, lk. 167.

195 samas, lk. 169.

Enamuse kultuuritarni on Polüneesias tava
 järtodega. Nad levivad saarele Melanee-
 sia saude, nagu värdarad, aasia teo-
 ria poldajad. Bataadi v. magusvortu-
 li demasole enne uwooplaste tulekut.
 Balaat karval ainult Ameerikas. Polü-
 neesia läänepoolsetel aladel on ta teend-
 mate. Balaat ei saanud levida ilma
 inimese kaasabitä. Polüneesias ja Peruu-
 aga ar desk. Ameerikas on balaat tun-
 tud ühise nime „kumaara“ all.¹⁹⁶ Ameerika
 di esne maa, kust balaat võis Polünee-
 siasse sattuda. Polüneesias levinud pudel-
 kõrvits, nimega „kims“,¹⁹⁷ esineb samuti desk.
 Ameerikas. Kookospalmi kodumaa on väid-
 lad, kas Asia või Ameerika?

Keyserdahl kahtleb kookospalmi tava
 kaude levimise võimaluses Polüneesiasse.
 Polüneesiaud ei tundnud palmiviina
 tarvitamist, mida tuntis Indoneesia.¹⁹⁸ Kas
 tõesti unustati see komme?

---

196 Keyserdahl, „Kon-Tiki“..., lk. 124

197 Samas, lk. 124.

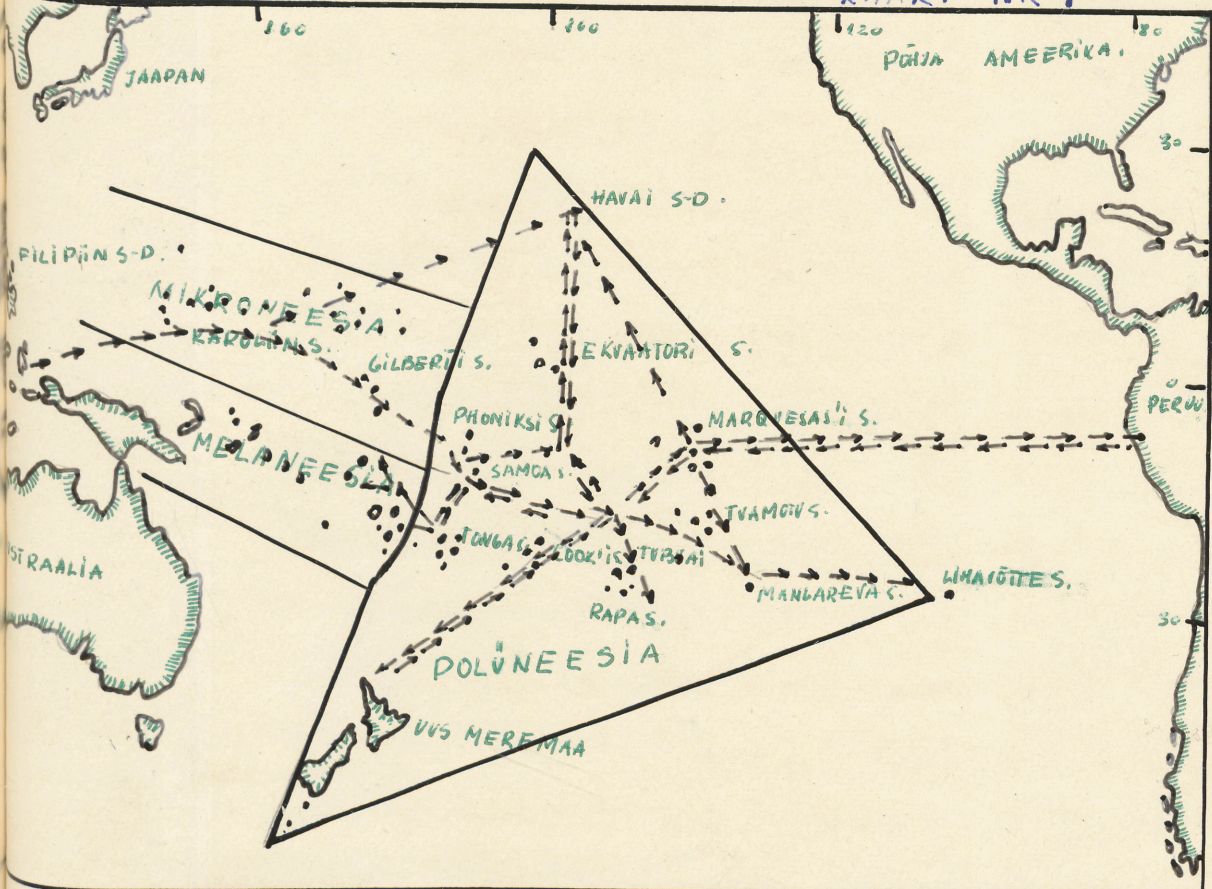
198 Keyserdahl, „American...“, lk. 49.

See on vaevalt usutav, sest nii Melaneesias kui ka Mikroneesias kasvab kokospalm ja tüüti palmivõina valmistamisest.¹⁹⁹ Põlõneesias tarvitati sarnaselt Lõuna- ja Kesk-Ameerikale karat.²⁰⁰ Põlõneesias ei tundmatu indoneesia butinärinise kome, mis oli leitud ka Melaneesias ja Mikroneesias, peudes Põlõneesias.²⁰¹

Põlõneeslastele oli tuntud magneetsõnjas, mida kasutati paalide punemises nii Põlõneesias kui ka vanas Peruus. See kõrgjas kasvab Peruus Titicaca järve ääres ja samuti Lihavõttesaare magneet järve kaldal. Tüüpilisi magneetaimena ei saanud ta levida üle Vaikse ookeani.²⁰² Kõrgjas ja ilmselt ka teised alpoolmairitud kultuurtaimed tõid endaga kaasa inka sirdaanlaste ukäijad Peruust.

-
- 199 Heyerdahl, American..., lk. 49.
 200 Leifergan, Mopeku nymu lk. 394.
 201 Leifergan, American..., lk. 50.
 202 Leifergan, Mopeku nymu, lk. 394.

KAART NR 1

TE RANGI HIROA OLETATAVAD RÄNNUTEED

Lõppsõna

Palinööri amustusriitimus ei ole teaduses veel lõplikult lahendatud ja seetõttu ei saa väita, et üks või teine hüpotees oleks teoorias muutunud. On ajakalendid, mis räägivad mõlema teadlasekatjuse, või kasuks. On fakte, mis jäävad mõlemal teadlase katjuse põhjendamata või vähe põhjendatuks. Keeramus on aga selles, kumma hüpoteesi peitajal jääb rohkem ajakalendrid põhjendamata.

"Aasria" hüpotees on praegu enamlevinud ja leiab rohkem toetajaid. Kõnelt on uude hüpoteesi pooldajatel tekkinud konservatiivsus, mis ei luba näha Heyerdahli poolt peitajate probleemi sügavalt ja väga loogilist lahendust.

Heyerdahl väidab, et Palinööri amustajad said tulla ja tulla Lõuna- ja Lõuna-Ameerikast. Ta põhjendab põhjendele antropoloogiliste tunnuste tuletades (võrgu, tsifaalne rindes, juustehõites jne) et põliselaste antropoloogiline tüüp on lähedasem Lõuna-Indiaani ja Lõuna-Indiaani, kui Lõuna-Aasria või Indoneesia antropoloogilisele tüübile. Euroopidse rassi elementide elemasale põliselaste juures

on ilmsel, millele viitavad mitmetegused tunnused.
 Euroopide rassi esinevisele põlvkondlaste hulgas
 viitavad esimesed eurooplased kes saari kü-
 lastasid. Seda väidab ka Te Langi: Ilma.

Põhijendamatuse jäät aruelt se, kes olid need
 valged rändurid ja kust tulid nad Lõuna-
 Amerikast läänepoolsele.

Töö II peatükis on viidatud lõharõttetaolise lüüa
 rongo-rongo tahvile salapärase Gusdrop-
 hedon meetodi järgi paigutatud märkidega.
 Seda kirja (teadlased nimetavad seda sarnas-
 jaks) on paljud püüdnud dešifreerida. Seda on
 peetud sarnasuse vana India Mohendzo-Daro
 kirja süsteemiga. See sarnasus on vaid süüa väline.
 on mitmetegused arvameeri kirja päritolu ja
 tsiloomu kohta. Istiin väidab kirja olevat Polü-
 neeria päritoluga. ²⁰³ Paljud teadlased arvavad aga
 et see on saanud siia loodud. ²⁰⁴ See küsimus on
 praegu lahendamata aga kui ta ühineb teha.
 datase ja mõned dešifreerilase, mida tead-
 lased võik loodavad — võik olla teos se
 algust helidatarksite ja penapäiste rändu-
 rite kohta?

203 B. A. Успенский Возникновение и развитие
 письма, Москва 1965, стр. 126.

204 S. Dupuis, Archaikum, Москва 1963, стр. 171.

Резюме.

В настоящей работе рассматривается вопрос о заселении Полинезии. По этому вопросу существует две главных точки зрения: т.ч., американская теория, сторонником которой является выдающийся норвежский ученый Тур Хейердал, и «азиатская теория», у которой очень много сторонников. В работе рассматривается главным образом точка зрения полинезийского этнографа П. Вилли Хироа. (П. Вилли) Последний утверждает, что Полинезия была заселена примерно в середине I-го тысячелетия н. э. из Индонезии. Это заселение могло произойти по двум путям: через Микронезию т.ч. и южным путем и через Меланезию, т.ч. южным путем. Хироа думает, что это произошло именно южным путем. Это подтверждает так же антропологический тип, следы материальной культуры, и полинезийцев и полинезийские предания. Хейердал думает, что в Полинезию направилась две миграции. Первая примерно в I в. н. э. из Перу, вторая в 1000 г. н. э. из северо-западной Америки, так как между индейской и полинезийской культурой и антропологическим типом очень много сходного. В подтверждение своей теории Хейердал собрал много материала в области этнографии, антропологии, фольклора и т.д. В выводах антропологического типа Хейердал опирается на сходство, кровных групп северо-западных индейцев и полинезийцев. В 1947 г. Тур Хейердал отправился в экспедицию на плоту кон-Тили и подтвердил, что вполне возможно на примитивном судне при помощи Южно-Экваториального течения и пассатного ветра добраться из Перу до Полинезии.

Kirjanduse nimekiri.

Erialase kirjandus:

1. Бутников, Н. А. Происхождение и этнический состав коренного населения Новой Гвинеи, —
„Проблемы истории и этнографии народов Австралии, Новой Гвинеи и Тихоокеанских островов“,
Москва, Ленинград 1962, с. 107-189.
(Бутников, Происхождение ...)
2. Бутников, Н. А. Цероцифрские текстов острова Таски (Pana-Ну), — „Вестник истории мировой культуры 1959, № 3, с. 69-81.
(Бутников цероцифрские ...)
3. Соок, Т. Reis lõunapoolusele ja ümber maailma,
Tallinn 1960.
(Соок, Reis lõunapoolusele ...)
4. Damm, H. Kanaka, Leipzig 1957. (Damm, Kanaka).
5. Danielsson, B. Önnelö saar, Tallinn 1965. (Danielsson, Önnelö...)
6. Дурингер, Д. Арфахем, Москва 1963. (Дурингер, Арфахем)
7. Хейсберг, III. Аку-аку, Москва 1959. (Хейсберг, Аку-аку)
8. Hoyerdahl, T. American Indians in the Pacific,
Stockholm 1952. (Hoyerdahl, American...)
9. Hoyerdahl, T. „Kon-Tiki“ ekspeditsioon, Tallinn 1957.
(Hoyerdahl, „Kon-Tiki“ ...)
10. Хейсберг, III. Морские пути в Полинезию, —
„Известия Всесоюзного Географического Общества“
(Хейсберг, Морские пути...) 1962, III. 94, № 5,
с. 386-394.

12. Устриц, В. А. Возникновение и развитие письма,
(Устриц, Возникновение ...)
Москва 1965.
13. Lips, E. Indiaaniraamat, Tallinn 1963.
(Lips, Indiaaniraamat)
14. Lundman, B. Geographische Anthropologie Rassen
und Völker der Erde, Stuttgart 1967.
(Lundman, Geographische ....)
15. Mark, K. Rassid ja rassism, Tallinn 1966.
(Mark, Rassid ...)
16. Mourgan, P. Die Blutgruppen, - „Der Mensch
und das Leben“ Jena, Leipzig, Berlin,
1966, lk. 38-40.
17. Народы Америки и Океании, Москва 1956.
(Народы ....)
18. Nilson, O. Okeania, Tallinn 1963.
(Nilson, Okeania)
19. IIIe Рашии Кироа (П. Трак) Мореплавателни
соинного восхода, Москва 1950.
(Кироа, Мореплавателни ....)
20. Völkerkunde für jedermann, Gotha/Lipzig
1965.
(Völkerkunde ....)

Sisukord

1. Sissejuhatus . . . . . lk. 1
2. I peatükk. Põliseselased Vahel
ookeani ameerikana lk. 6
3. II peatükk. „Aasia“ teooria –
– Te rangi kirca hüpotees lk. 22
4. III peatükk. „Ameerika“ teooria –
– Thor Heyerdahli hüpotees . . . lk. 41
5. Lõppsõna . . . . . lk. 88
6. Resümee . . . . . lk. 90
7. Kirjanduse nimekiri . . . . . lk. 91